

שכילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ג' המאורות

(אמר המגין חצבן משן לא ידעתי פירושם) ומהחל התקופה ספירת התקופה בכוכב חמה :

פרק רביעי

התקופה בכוכב חום. בחמה שמש זרחה ונודד (גהוס ג יז) ובצינה שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג כ) כוכב צנים. בחמה (כצונן) [כצנת] שלג ביום קציר (משלי כה יג) ובצינה לפני קרתו מי יעמוד (תהלים קמו יז) מצעתים. בחמה כחום צח עלי בור (ישעיה יח ד). ובצינה כעב טל (ביום) [בחום] קציר (שם). כוכב חורב. (וחמה) [בחמה] כחורב בציון (ישעיה כה ה) והצינה ציה גם חום (איוב כד יט). כוכב אש. בחמה גפרית אש (בראשית יט כד). ובצינה אש וברד שלג וקטור (תהלים קמ"ח ה). כוכב מטר. בחמה ימטר על ישעיה פחים (שם יא ו). ובצינה.

יוזקו

צביל לא היו יושבין צעיוצור שנה ועי' הוטב ר"ה (כ"ע"א). וכן לענין טל ומטר שאמרו צתענית יוד סימן על זמן התקופה הנה שמואל צעלמו אחר שם סימן אחר ממי עיילו לוצי כו' יעו"ש הוטב צגמ'. ויש צזכ עוד דרכים לצאר סיכוי מכוון גם לפי חשבונות התוכנים האחרונים וע"ש הוטב צדצרו שמואל שלא הזכיר רק הזמן שיש צין תקופה לתקופה אצל מחי נחשוב התקופה הראשונה אשר נדע ממנה זמני התקופה האחרים לא הזכיר זאת. ומ"ש הרמז"ם פרק השיעי איך להשוו זה אינו מדצרו שמואל רק ממקום אחר ועי' הוטב צחוס' ר"ה (דף ח) ואכ"מ להאריך. ולענין עיצור השנה קציעות שלנו ע"פ תקופת רב אדא שהיה קרובה לפי מה שהיה המליחות וכמ"ש הרמז"ם פרק עשירי הלכה ו' שם. ולענין טל ומטר אנו תופסין זמן התקופה לספק וכ"ז שיש ספק אם הגיע זמנו לומר או לא יותר טוב שלא לומר כי שז ואל העשה עדיף ויותר יש למנוע מלומר דצר שלא הגיע זמנו ממה שנחדול לומר כאשר הגיע זמנו וע"ע הוי' הענית (ג עב) צשם הירושלמי לכן אנו מתחילין טל ומטר לפי זמן התקופה שהיה בזמן מאוסרת לכולם שהיה תקופת שמואל כנ"ל. ועי' חתם סופר אר"ה (סי' נו) ואכ"מ"ל : ומהחל התקופה ספירת התקופה. פי' השבון המושלים צתקופה נחשב מכתחלתה ולא מאחלעה : צכוכב חמה. אלו שני תיבות הם כתוצים גם כן צכתחלת פרק שאחר זה ושויכים חמה לפרק שאחר זה : ואלו השלשה תיבות. התקופה צכוכב חמה. שויכים לפרק שאחר זה : סליק פרק שלישי

פרק רביעי

התקופה כו'. פי' חמה נקרא כוכב חם לפי שהוא חם צטצטו. שצחאי נקרא כוכב לניס לפי שיש צו קרירות וגורם קרירות צאוויר. הלצנה נקרא מלעתיים. שהיה ממולט צין הקור והחום. כוכב שנקרא כוכב נקרא כוכב חורב שיש צו יוצם. מאדים נקרא כוכב אש לפי שהוא אדום כמו אש. וכן גורם המימות צאוויר (ולפי שהוא רחוק וקטן מן השמש אינו נרגש לנו חמימותו כ"כ). נוגה נקרא כוכב מטר. לדק נקרא כוכב רוח. ומפרש כן אש התקופה צכל אי' מכם איך גורם מה צאוויר. ומפרש אש התקופה צכל אי' מכם צעת החום איך הוא. ואש הוא צעת הקור איך הוא ואומר עליכם לשון המקרא כדרכו צהרצה מקומות צברייתא זאת וכמ"ש לעיל פ"א. וז"ש אש התקופה צכוכב חום. פי' צכוכב שמש : צחמה. אש צעת חום : שמש זרחה ונודד. (גהוס ג פסוק יז). פי' אז השמש זורחת צתקופה עד שצוצורים וצצים נודדים עי"ז : וצלינה. כשהתקופה צעת הקור וצכוכב השמש. אז : שמש לדקה ומרפא צכנפיה. אז פעולת השמש לטובה חום טוב ולא צחוזק (מלאכי ג כ) כוכב לניס. שצחאי כנ"ל : צחמה. צעת חום : צלונן. ל"ל כליגת : שלג ציום קציר. (משלי כה פסוק יג). פי' יהי' הקור של שצחאי לטובה : וצלינה. צעת הקור : לפני קרתו מי יעמוד. (תהלים קמו). יהי' הקור חזק : מלעתים. הלצנה כנ"ל : כחום לח עלי אור. (ישעיה יח פסוק ד) : כעב טל ציום קציר (שם) : כוכב חורב. פי' כוכב הנקרא כוכב כנ"ל : וחמה. ל"ל צחמה. פי' צעת החום : כחורב צליון. (ישעיה כה פסוק ה) : ליה גם חום. (איוב כד יט) : כוכב אש. מאדים כנ"ל : גפרית אש

אש

שבילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ד' המאורות יז

יזוקו מטר לאדו (איוב ל"ו כו). כוכב הרוח. בחמה-רוח טערה עושה דברו. (תהלים קמח ה) בצינה רוח גדולה וחזק (מ"א יט יא). (במשיל) [בנסול] התקופה בין מולד הלבנה. שניהבה בדרך אחד. הוה על הוה תבוא. (יהזקאל ז כו). ובשני דרכים. ושמועה אל שמועה תהיה (עס). כמושלים בתקופה כן מושלים בחדש. כסימן למטר כן סימן לטל. מול שעה שהלבנה ממסיר בו ס"ה בו ת"ד ה"ל יז"כ אמ"ן בקצף ענ"ש בנחת דר"ן ב"ל חמה. אור. שבתאי חשך. לבנה בין האור ובין החשך. התלי והופך לבקר צלמות (עמוס ה"ח) כוכב.

אש. (פ' זירא). גורם שילח גפרית אש מן האויר זרעמים וזרקום : אש וזרד שלג וקטורה. (תהלים קמח): כוכב מטר. הוא נוגה: ימטר על רשעים פחים. (תהלים יא). לסימן שיכני מטר חס. ימטיר מטר פחים המימות כמו לויים פחים בדרך עקש (משלי כב ה). שפירשו המימות: יזוקו מטר לאדו. (איוב לו פסוק כו): כוכב הרוח. הוא לדק: רוח סערה עושה דברו. (תהלים קמח). פי' שאינו צא להזיק כ"כ רק עושה דברו: רוח גדולה וחזק. (מלכים א יט): צמפיל התקופה. נראה שרגע התקופה חושבו לעת-קשה ח"ו. וכן עת קודם המולד ואם יפלו שניהם זרנגע אחד התקופה והמולד. אז: שניהם בדרך אחד. כגון שבתקופה עת המראה קור כגון טבת וגם כלזנב מורה על קור אז הם שניהם בדרך אחד נותן ע"ז סימן הוה על הוה תבוא. (יהזקאל ז כו): ובשני דרכים. פי' שכל אי מורה בדרך אחר התקופה המולד וע"ז נותן סימן. ושמועה אל שמועה תכיה. (יהזקאל ז כו). (פי' הוה על הוה שניהם שוים. הוה. ושמועה על שמועה יתכן שאינם שוים ששמועה זו שמע דבר אחר): כמושלים בתקופה. כמו שאמר סוף פרק המוקדם שכל תקופה נחלקת לשבעה מושלים ז' כוכבי לכת: כן מושלים בהמשך. נחלק החודש ג"כ לשבעה חלקים ולשבעה מושלים כנ"ל ע"ד הנ"ל. או שקאי על י"ב מזלות וכדלקמן פרק ה': כסימן למטר. כמו שז' למעלה בכוכב מטר. נוגה: כן סימן לטל. הוא סימן על טל ג"כ. פי' כי כשהסימן למטר הוא לפי שאז שולט טבע הליחות וא"כ נעשה עי"ז ג"כ טל: מול שעה שכלזנב ממטיר צו. פי' איזו משל השעה שצאם יזדמן הוא צעת של כלזנב יכ"י צו מטר ולכאורה פירושו אם יזדמן אותו מול צעת של מולד של כלזנב. או אולי כוונתו אם יזדמן אותו מול שעה צעת שכלזנב תכ"י צמילואה ממש בתכלית מילואה. ומפרי שהם אלו: ס"ח כו'. הם ר"ח של מול של הי"ב מזלות טלכ שור כו' אם יזדמנו יחד צעת כלזנב. ולכאור' הם ר"ח כזב. ס"ח סרטן. חמה. ועי' לקמן פרק ו' שאמר שסרטן הוא מים. אע"ג שחמה הוא חום מ"מ כלזנב וסרטן מכריע להיות צו מטר ולכן כשיזדמנו שלשתן יחד יכ"י צו מטר. וע"ד זה הוא כל מה שמזכיר אח"כ: צ"ן. ר"ח בתולה. נוגה. שנוגה נקי כוכב מטר כנ"ל. וצתולה הוא עפר במ"ש לקמן פי' לכן בלירוף כלזנב הוא ממטיר. ת"ך. תלומים. כוכב. לקמן פי' אמר שתלומים רוח ורוח מביא עננים וגשם: ק"ל. קשת לזנב. נראה שסוחר שלזנב גורם גשמים וא"כ אם מול ל' וגם מולד לזנב הם מכריעים למטר: ש"מ. ר"ח שבתאי מאזניים. כי שבתאי קור וחושך. ומאזני' רוח כדלקי לכן נוגה לגשמי: אמ"ן. אר"י מאד"י לדק. או שהוא ר"ח אר"י מאז' לדק: בקלף. פי' כי מאז' רוח כמ"ש פי' וגם לדק רוח כדלקמן לכן יצוא צרוח חזק בקלף: ענ"ש בנחת. פי' לד נוגה שבתאי. שפקרב הוא מים כמ"ש פי'. וגם נוגה מים כמ"ש לקמן ושבתאי קור לכן יצוא מים בנחת בלא רוח חזק: דר"ט. לכאורה ל"ל דר"ט ר"ח דלי דגים טלכ. דלי דגים רוח מים טלכ אש. ויכ"י ממולע: צכ"ל. בתולה כוכב לזנב. וע"ד הנ"ל: חמה אור טבעו להאיר: שבתאי חשך. שבתאי קר והוא אינו מאיר כ"כ. וכמו שכתבו התוכנים שאור השמש עליו רחוק הרבה וגם כתבו התוכנים שהעננים סובבים אותו: לזנב צין האור וצין החשך. שמאיר פחות וכנ"ל שהוא מלעתים ממולע: התלי והופך לבוקר ללמות. (עמוס ה פסוק ה). יש לו אור קלח שהללמות מאירו במקלח והופכו שיכ"י כמו אור בוקר אור ע"כ שמאיר מטט: כוכב חמה. הוא כוכב הנקרא כוכב וצפ"ר הזכ נקרא כוכב חמה כמה פעמים.

וכמ"ש

שבילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ד המאורות

חמה מסלול ודרך (ישעיה לה ה). נוגה. ונוגה כאור תהיה (הכקוק ג ד). צדק. והיה צדק אזור מתניו (ישעיה יא ה). מאדים. דם ואש ותמרות עשן (יואל ג ג). חמה מושללת ביום. לבנה מושללת בלילה. שבתאי ביום ובלילה יום ולילה לא ישבותו (בראשית ח כב). התלי (היום. ולילה) [ויים לילה כנ"ל] החשיך (עמוס ה ח). כוכב בערב יום. יחשכו כוכבי נשפו (איוב ג). נוגה קדמתי הילל בן שחר (ישעיה יד יב). מאדים בבוא דהשמש. חשך השמש (בבואו) [כצאתו] (שם יג י). צדק בזרוח וזשמש מי העיר ממזרח צדק (שם מא כ). חמה כוכב חום. וחם השמש ונמס (שמות עז כא). שבתאי צונן. שבתה מדהבה (ישעיה יד ד). לבנה מצעתים. אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו (שם א י). והתלי. הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ (עמוס ה ה עו). כוכב חורב. דרך כוכב מיעקב (במדבר כד יו). הנותן בים דרך (ישעיה מג עז). נוגה מטר. מנוגה ממטר

ש"ב

וכמ"ש עליו בשנה קנו שכוח ספרה דחמה. וכוח הסמוך יותר לכהמה כנודע : מסלול ודרך וכן אמר עליו לקמן הנוהן צים דרך : ונוגה כאור תהיה. (הכקוק ג) : פי' שנוגה מאיר יותר מכוכבי לכת (מלבד החמה וכלזכר) : לדק והיה לדק אזור מתניו. (ישעיה יא ה). שפעולתו לעשות כאור טוב וממולע ושכוח טוב ולדק ועי' שנת (קנו ע"א) מאן דלדק כו' : דם ואש ותמרות עשן. (יואל ג ג) שכוח אדום כאש ויש לו חמימות רק לפי שכוח רחוק מאתנו יותר מהשמש וגם הוא קטן מהשמש אינו נרגש לנו כאש שלו כ"כ : חמה מושללת ביום. שבלילה היא תחת הארץ ואינה עושה פעולתה לנו כאור : לבנה מושללת בלילה. וביום אפי' צעת שנתה אינה מאירה : שנתה ביום ולילה. כל זמן שהוא למעלה מן הכדור הארץ עושה פעולתו לגרום מעט לונה בעולם : יום ולילה לא ישבותו. (פי' נח). ומזכיר זאת לסימן כנ"ל : התלי ביום ולילה החשיך. (נקודת הכפסק שאחר תיבת היום הוא טעות) שהוא מאיר רק מעט ואינו נראה לעין עמ"ש הגר"א ז"ל צפ"י ספר ילירי פרק ששי משנה א'. ועי' מה שכתבנו עליו בפרק א' והוא חושך הן ביום והן בלילה : כוכב בערב. כוכב הוא קטן מכל כוכבי לכת ואינו נראה רק בלילה ממש. אבל לא ביום : יום יחשכו כוכבי נשפו. (איוב ג פסוק ט) שאינו נראה ביום כלל אפי' אחר ע"ה שנקרא אז יום אינו נראה כלל : נוגה קדמתי הילל בן שחר. (ישעיה יד יב). שנוגה עולה קודם עמוד השחר ונראה אחר עמוד השחר ג"כ. וכתב הגר"א ז"ל צפ"י ספר ילירי סוף פרק א' עי"ד שכוכב נוגה נקרא כוכב השחר וכוכב בערב ע"ש. פי' שהוא סובב השמש וקרוב אליו ולפעמים הוא למזרחו של השמש ועולה לפני השמש בצוקר ואז נקרא כוכב השחר. וכשהוא למערבה של השמש והוא לאחר השמש וכשהשמש שוקעת עדיין לא שקע הוא ונראה ונקרא אז כוכב בערב ובחמלע הלילה אינו לעולם לפי שהוא סמוך להשמש : מאדים צבא השמש. אינו נראה רק כששקעה השמש : חשך השמש צבואו. צבא כוכב מאדים פי' כשמאדים נראה הוא עת שכבר שקע השמש ונחשך כיון שקודם לו לא היה נראה (ועי' ישעיה יג יוד) : לדק צורות השמש. (פי' נראה אז גם צורות השמש עי' פי' מהר"ה על רמב"ם פ"ג מה' ק"ה ד"ה ולישב כו' שיש כוכבים שנראים קודם השקיעה) : מי בעיר ממזרח לדק. (ישעיה מא ב) לסימן שלדק גם כשהשמש זורח : חמה כוכב חום. כנ"ל : וחם השמש ונמס. (פי' בשלח) : שנתה מדהבה. (ישעיה יד ד) שנתה הזכר והחמימות : לבנה מלעתים. שכוח ממולע כנ"ל : אם יהיו. (ישעיה א). לסימן שבאודם שמורה חמימות ושלג שמורה קור שניהם בלזכר (ולבינו) כל זה לסימן. וכדרכו בכל הספר לכבדו פסוקים לסימן ע"ד שאמרו צגמי (ע"ז ט) וכמ"ש למעלה פ"א : הקורא למי הים כו' נראה שתלי גורם מים (עמוס ה). ועי' מה שכתבתי למעלה פ"א. על ראשי תנינים על המים כוכב חורב : הכוכב שנקרא כוכב גורם יובש ונקרא כוכב חורב כנ"ל. דרך כוכב מיעקב. סימן על דרך הנותן צים דרך (ישעיה מג עז). שגורם יובש כנ"ל. וע"ד זה כתב למעלה ג"כ על כוכב דרך כוכב חמה מסלול ודרך : נוגה מטר. שנוגה גורם מטר : מנוגה ממטר. (שמואל

שבילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ד האורות יד

(ט"ז כג ד). צדק. הרוח. רוח צדקה ומשפט נאין נוסח כזה בכל התנ"ך]. מאדים אש מאודם באשת לפידות (עי' נחום כ). המזלות צנים ופחים, וקור וחום. וקיץ וחורף. צנים שנים ופחים שנים. והשאר שנים שנים. סימן ג' ל א מ ע פ. ש ב ד ת ה כ קיץ לפחים (כקיץ) וכן קיץ לצנים. כחורף לפחים כן חורף לצנים. והמלך יושב בבית החורף בחדש התשיעי (ירמיה לו). ו' מזלות ו' ארצות ו' דרכים בקובה. מעלה שבמעלות פני צפון. נמוך שבמעלות

ז כג פסוק ד): לזק כרות. פי' לזק גורם רוח. רוח לזק ומשפט לסימן. וזוה מזואר מ"ש שמואל בגמ' עירובין (כו ע"א). אין לך תקופת ניסן שנופלת לזק שאינה משכרת את האילנות. לפי שלזק גורם רוח. ואמר שם עוד אין לך תקופת טבת שנופלת לזק שאינה מייבשת את הזרעים. לפי שהרוח בגדול היא מייבשת ג"כ יותר מן השמש כידוע. ואמר שם וכו'. דאחיילד לזנב או לזנבה או לזק היינו שהלזנב היא ממולע ואינה דבר המתנגד לכני"ל וע"ש: מאדים אש. כנ"ל: מאודם באשת לפידות. ל"ל מאדם באש פלדות. וכו' לשון המקרא (נחום ז פסוק ד) מגן גבריכו מאדם (פי' אדומים) אנשי חיל מחולעים באש פלדות והביא זאת לסימן שמאדים אש: המזלות לניס ופחים כו'. פי' ו"צ מזלות שנים מהם לניס. שנים מהם פחים. ושנים מהם קור ושנים מהם חום ושנים קיץ. ושנים חורף. וז"ש לניס שנים. פי' שני מזלות: פחים שנים. פי' שני מזלות: וכשאר. פי' קור וחום קיץ וחורף: שנים שנים. כל אחד שני מזלות כנ"ל. (ועי' פ' נח): סימן ג'. פי' הוא ר"ת של שמות המזלות. גדי. דלי. סרטן. ארי'. מאזניים. עקרב. טלה שור בתולה. דגים תאומים קשת. ואות ל' היא סימן לדלי. שהיא אות השני מהתיב ולפי שיש עוד מזל המתחיל ב' שהיא דגים לכן נתן סימן על דלי באות ל'. וסדר המזלות הוא כמו שמפרש הח"כ טעם לסדר כנ"ל: כקיץ לפחים כו'. עי' גמ' צבא מליעא (דף קו ע"ב) ואליבא דר' יהודה עולה שם באופן זה. השרי חשון. זרע: כסלו טבת. חורף: שבט אדר. קור: ניסן אייר. קליר: סיון תמוז. קיץ: אב חלול. חום: ע"ש. אצל כאן יש לו שיטה אחרת. כי שני חדשים של קיץ הם חודש אחד צימות החמה נקרא קיץ. והחודש א' צימות הגשמים נקרא קיץ. וז"ש כקיץ לפחים כן קיץ לניס פי' שצימי הקור ג"כ יש קיץ. כי קיץ פירושו קץ. היינו או סוף ימות החמה או סוף ימות הגשמים. וא"כ בתולה (חלול) קיץ של ימות החמה. ודגים (אדר הוא חושב לקיץ של ימות הגשמים): כחורף לפחים כן חורף לניס. פי' ששני חדשים של חורף הם אחד צימות החמה ואחד צימות הגשמים כי חורף פירושו חזק עי' (איוב כט ד) כאשר בייתי צימי חורפי היינו צימי חזק ימי וצקדמותי. לכן חודש אחד שהוא בתקפו של החום צקיץ נקרא חורף הוא תאומים (סיון). וחודש אחד חוקפו של ימות הגשמים נקרא חורף וכו' קשת וכו' כסלו: והמלך יושב כו'. מקרא הוא (צירמיה לו פסוק כב). ומביא ראי' ברורה לדבריו מן המקרא כנ"ל שחודש התשיעי הוא חורף שכתוב שז והמלך יושב צבית החורף שחודש התשיעי ואת האה לפניו מצערת כרי שחודש התשיעי נקרא חורף וע"פ כנ"ל מצואר יפה סדר ליוני המזלות שליון למעלה. לפי סדר הפסוק בפסוק (פי' נח) זרע וקליר. קור וחום קיץ וחורף. כזה גדי דלי. קור: סרטן ארי'. חום: מאזניים עקרב. זרע: טלה שור קליר: בתולה דגים. קיץ: תאומים קשת. חורף: וכו' מצואר יפה וכו' ע"ד דברי ר' יהודה בגמרא שם רק קיץ וחורף הוא באופן כנ"ל: ו' מזלות כו'. פי' כששה מזלות יש להם ששה ארצות וששה דרכים כל אחד מהם אורה ודרך צפ"ע. בקובה. פי' צרקיט שנקרא קובה כמ"ש בהתחלת הצרייתא צרקיט עשוי בקובה. ודבר זה נתפרש בארוכה למעלה בהתחלת פ"ג. וכל מזל יורד או עולה יותר מהשני וכמו שנתפרש שם ואמר רק ששה שהששה הם באותם דרכים שכלכו הששה הנוחדים וכמ"ש שם: מעלה שבמעלות פי' המעלה הגבוה והעולה הוא אלפון. כי באופק שלהם שנוטה לקו אלפון לד אלפון הוא

שני ל' ברייתא דשמואל הקטן פרק ד המאורות

שבמעלות פני דרום. ארוכה פני צפון וקצרה פני דרום. ופני צפון ופני דרום דרך עקש. פני צפון לפחים ופני דרום לצנים וזה בקרן מזרחים ובא לו לקרן דרומית מערבית. מעלה שבמעלות ארוכה שבארחות. פתלתל ועקש ואין נסתר מחמתו. כאדם באכסדרה ומדרה על פניה. וצפונית מנשבת ומדרה מקדיר. חצי מזרח וחצי מערב דרך ישר. צפונית מן הצד ודרומה מן הצד. מדורה

מפרדת

הגזיה יותר ונתפרש ג"כ שם: נמוך שבמעלות פני דרום. שלד דרום הוא נמוך יותר כמו שנתבאר שם: ארוכה פני לפון. שלד לפון הוא גבוה ועולה חלק יותר מן הגלגל למענה מן הארץ וכוליק מזרחה עד שקיעה היא מתארך יותר ולכן השמש בקיץ כשהיא בלפון אז היום מתארך: וקלרה פני דרום. בדרום הוא נמוך וחלק קטן יש למעלה מן הקרקע ומן הזריחה עד השקיעה הוא שטח קלר ולכן בחורף שהשמש בדרום היום קלר: ופני לפון ופני דרום דרך עקש. כי ניסן וחשרי אז השמש עולה באמצע מזרח ושוקע באמצע מערב ואז היום והלילה שוין בכל הישוב כמ"ש הרמב"ם פי"ט מה' ק"ה ה"ב. אך פני לפון ופני דרום הוא דרך עקש שהם מן הלדדים. וגם השקיעה והזריחה של ניסן וחשרי אז השקיעה והזריחה ישר בגלגל. אבל בלפון ודרום יום הארוך ויום הקלר אז השקיעה והזריחה היא יותר בעקמימות לפי שהוא אז בגובה העיגול או בתחתית העיגול שמתעגל יותר וא"כ לבאר זאת. ולכן משך זמן העמוד השחר ולחץ הכוכבים מתארך יותר בימים הארוכים ממה שהוא בימים הבינוניים וכן בימים הקלרים הוא יותר מתארך שיעור לה"כ וע"ה במדינותינו ממה שהיא בימים הבינוניים ניסן וחשרי כמ"ש במ"א והכל מטעם אחד ואכ"מ לבאר זאת וז"ש עליהם בדרך עקש שהזריחה והשקיעה אז בדרך עיקום יותר כנ"ל: פני לפון לפחים. בקיץ שהשמש בלפון אז הוא ימי החום. פחים פי' חום כלשון הכתוב לניסן פחים בדרך עקש (משלי כ"ב): ופני דרום ללניסן. בחורף שהשמש בדרום ואז הם ימות החורף (וכן במזלות הדרומיים והלפונים) אלה לחום ואלה לא יגרמו כ"כ חום ע' מ"ש למעלה פ"א וגמרא דזרכות (לא ע"ב נ"ט ע"א): זרה בקן מזרחית כו'. מבאר ג' אופנים של הילך השמש. ציוס הארוך. וציוס בינוני ניסן. וחשרי. וציוס הקלר. זרה בקרן מזרחית. זהו ציוס הארוך שהשמש נוטה יותר ללפון ועולה בצוקר בקרן מזרחית. פי' קרן לפונית מזרחית. וזא לו לקרן דרומית מערבית. פי' מן הצוקר עד אחר חלוצ היום הוא הולך וזא אל דרומית מערבית ואח"כ הולך עוד ונוטה ללפון עד ששוקע במערבית דרומית (ויתכן יותר שט"ס ול"ל וזא לו לקרן מערבית לפונית). וכל זה הוא מהלך השמש ציוס הארוך תקופת המזל: מעלה שבמעלות. אז השמש יותר בגובה כנ"ל: ארוכה שבארחות. כנ"ל שאז הוא בארוכה הקשת היום. שהמחלה של הגלגל היותר ארוך הוא למעלה מן האופק ולכן אז היום יותר ארוך. אז: פתלתל ועקש. כנ"ל שאז הוא צסיבוצ ולא צישר לפי שמפקת שמש קרוב לשלשה רוחות וכנ"ל וגם השקיע' והזריחה הוא אז בעיקום הגלגל ולא במקום שיורד ישר וכמ"ש למעלה: ואין נסתר מחמתו. שאז החום גדול גם במקום הלל ולא יוכל האדם להסתיר עצמו במקום שלא יצוא עליו החום שגורם השמש: כאדם באכסדרה ומדרה על פניה. כתב למעלה בהתחלת הברייתא שהעולם כאכסדרה. ומדורה קורא את השמש בגבורתה. ולפון קורא פנים בהענין הזה וגם מזרח נקרא פנים כמ"ש (תהלים קלט) אחר וקדם לרתי וקדם נקרא מזרח. כמ"ש העי מקדם (פי' לך). ולכן כשהשמש עולה מזרחית ולפונית אומר ומדורה על פניה: ולפונית מנשבת. פי' מלד לפון זא רוח קר אבל לא כפור וקרה: ומדורה מקדיר. פי' והשמש מקדיר וחס גם מלפון. וכמ"ש גיטין (לא ע"ב). ורוח לפון מנשבת עם כולס ע"ש: הלי מזרח והלי מערב. מתחיל לבאר עלות השמש ציוס בינוני ניסן וחשרי אז עולה בחלי מזרח ושוקע חלי מערב: דרך ישר. כנ"ל שהקיעה והזריחה באמצע הגלגל ששם יורד ישר. וגם לפי שהולך באמצע העולם על קו השוק נקרא דרך ישר: ולפונית

מן

מפרדת וצפונה מוצק זורח בקרן מזרחית דרומית. ובא לו לקרן מערבית דרומית. מדורה מאחוריו וצפונה מלפניו. שנאמר (יואל ז כ). ואת הצפוני ארחיק מעליכם [וגו'] כי הנדיק לעשות. חלילה. כסיר על גבי כירה. האור לפני הסיר. שפות הסיר בצדי הסיר. וגם יצק בו מים (יחזקאל כד ג) בירכתי הסיר. סיר נפוח אני רואה ופניו מפני צפונה (ירמיה א יג):

פרק חמישי

בשנת ארבעה אלפים וחמש מאות ושלשים ושב שנה. שוו חמה ולבנה שמיטות ותקופות. ולא נשתייר לחמה אלא שעה אחת גדולה בלבד. מן ארבעה אלפים ותקלי"ז

שנה

מן כלד ומדורכ מן כלד. שאז השמש עולה בצמלע מזרח וכולך עד חלי היום לדרום שכוה כלד ימין. והאמר בצרכות (כו ע"ה) חיות השמש חס וכלל לון בצרבע שעות מן ארבע שעות נקרא שמש מדורכ ולא קודם ואז הוא מן כלד דרום וז"ש מדורכ מן כלד. ויותר נראה שט"ס וז"ל לפוגית מלפניו ומדורכ מן כלד וחושב לפון פנים ומזרח והשמש מן כלד. וכן מוכח אה"כ: מדורכ מפרדת ולפניו מולק. ללפון העולם שם הוא ים הקרת. ובקרה שנעשה כחתיכה אחת כדבר מולק. אבל במקום ששם השמש טבע השמש וכחוס לכפריד את המים ולהמם את המים וזהו ומדורכ מפרדת: זורה בקרן מזרחית דרומית וזה לו לקרן מערבית דרומית. מתחיל לבאר ציוס הקלר שאז השמש עולה מלד דרומית מזרחית ושוקט כלד מערבית דרומית: מדורכ מאחוריו. אז אין להשמש תוקף רק בחלות היום כשכיה צדרום ולפון הוא לפניו כנ"ל. ומדורכ מלאחריו שדרום נקרא אחריו יען לפון נקרא לפניו: שנאמר ואת כלפוני כו'. הגדיל לעשות (יואל ז פסוק כ). והוא לסימן שלד לפון הוא הגדול והאריכה וכשהשמש כלפון אז היום יותר גדול וכנ"ל: כלילה פי' כלילה אז השמש תחת הארץ. ובצמלע כלילה הוא ללד לפון של קו השוכ כיון לפי אופק שלהם שכמדינה נוטה ללפון וציוס כקו השוכ הוא נוטה מהם לדרום כלד שלמעלה. א"כ כלילה כקו השוכ שתחת הארץ נוטה ללפון: כסוד על גבי הכירה. המשול המלצ העולם כלילה כמו סיר על הכירה שכירה שלהם הוא כמו קדרכ גדולה ע' ר"פ ג' דשנת. והסיר שצחוכו הצער הוא על פיו. ותחתיו בכירה ריק ואויר: האור לפני הסיר. כן השמש כלילה תחת הארץ כמו תחת הסיר. וללד לפון שנקרא פניו שם מדורכ הוא השמש כנ"ל: שפות הסיר. (ולשון פסוק יחזקאל כד פסוק ג שפות הסיר וגם ילק זו מים) הוא הצער שיוור לשולי הסיר והמים עולה להלדדים. והצער הוא כנגד היצב של הארץ ותחתיו אויר כנ"ל שגם לתחת הארץ יש יצב וחז"ל ידעו ככל מקודם (וכמבואר בזוכר ויקרא יוד ע"ה): צלידי הסיר כנ"ל. וגם ילק זו מים בירכתי הסיר. פי' ירכתי הוא הלדדים כמ"ש (פי' חרומכ). ולירכתי המשכן ימכ. היינו שים אוקיינוס הוא מלדדי הארץ: סיר נפוח אני רואה ופניו מפני לפונה. (ירמיה א יג) הוא לסימן. ומפרש שכפנים נקרא לפון וכנ"ל. ומה שקורא לו לפון פניו יש לומר לפי שס"ל ששם האויר מעט כמו פתוח וע"י מה שכתבנו בהתחלת הצרייתא ומקום הפתוח נקרא פניו כמ"ש אלל המשכן החונים לפני המשכן קדמה לפני אוכל מועד מזרח כו' (פ' צמדבר) אע"ג שטיקר קדושתו צמערב רק לפי שמזרח לד הפתוח קורא אותו לפני וע"י צרכות (דף ו) רש"י וחוס' ד"כ אחורי: סליק פרק רביעי התורה ותשבח לה ית"ש:

פרק חמישי

בשנת כו' שוו חמה ולבנה כו'. לפי המבואר לקמן פי' שהמולד הוא בהתחלת ליל רביעי וגם התקופה: ולא נשתייר לחמה אלא שעה אחת גדולה לבד. פי' שאין הפרש בין המולד להתקופה של חמה אלא שני שעות שלנו שהוא נקרא כאן שעה אחת גדולה. פי' ששעות שלנו נחלק היום לוי"ב אבל שעות גדולות פי' שחלק כל המעלי"ע לוי"ב והשעה גדולה הוא שני שעות שלנו. וגם לפי שכל שעה גדולה עולה מזל אחד שכל הי"ב מחלות עולים צמשך מעלי"ע ולכן נקרא שעה גדולה ששם שני שעות שלנו.

שנה ואילך. שנה ראשונה למולד לבנה בתשרי בתחלת ליל ד'. בניסן בליל ה' בשתי שעות גדולות. הרוצה לידע מולד לבנה יחשוב מששבו חמה ולבנה כמה שנים ויתן ד' ימים וארבע שעות גדולות [ותתפ"ו חלקים] לכל שנה ושנה ומוציא את השעות בימים י"ב שעות לכל יום ויכלול השעות עם הימים. ואף שנים עיבורים יחשב כמה עיבורים באותן השנים ויתן לכל חדש וחדש יום ומחצה ושליש שעה גדולה [עם ע"ג חלקים]. ויוציא את מנין הימים והשעות מנין מצטרף ויכללם עם מנין של ד' ימים וד' שעות ויוציאם ז' ז' והמותר יחשוב מתחלתו ליל ד' והיכן שכלה שם הלבנה מתחדשת:

הרוצה לידע בכמה בשבת התקופה נופלת. יחשב שנים משנברא העולם עד עכשיו. ויתן לכל

וע"י פני יחושע סוף נזיקין במכדורא בתרא על צרכות (דף ג). והנה שנת ד' אלפים ותקל"ז היחב שמיטה לחשבון שמיטת שלנו (ע"י הו"מ ר"ס ס"ז ורמב"ם ה' שמיטה ויוזל פ"ו) וכיחב שנה אחרונה למחזור גדול של כ"ח שנה. וא"כ שנת תקל"ז שנה ראשונה לשמיטה ולמחזור גדול. וכמוולד עולה תשרי תקל"ז ליל רביעי שלש שעות שס"ג חלקים. חבל תקופה עולה בניסן בתחלת ליל רביעי ולא בתשרי. ע"י רמב"ם ה' ק"ה פ"י חשימי ויש לומר שאיירי במהלך השמש במדוקדק ולא בתקופת שמואל שקורא לו חשבון ישן כנ"ל. והזכיר כאן אה"כ תקופת שמואל לחוש בו רק מזריחת עולם ולא מזמן ששבו כו' כדי לחשוב יום השבוע מתי הוא שהוא רק לתקופת שמואל וע"פ הנ"ל יש לתרץ קל"ה גירסא זו בדוחק. חבל באשר בל"ה קשה שברי שמואל האמורא חזירו של רב נפטר עשרת שנים אחר התחלת חלף החמישי (כמ"ש צסדר הקבלה לכר"צ"ד) ולא כו' נותן זמן מאוחר כ"כ לחשוב ממנו (וע"י מה שכתבו צכקדמה) ודוחק לומר שזה הוא תוספות שנתוסף אה"כ לכן קרוי יותר שיש כאן ט"ס בכשנה וכו' כתוב שנה אחרת קרוי לזמנו של שמואל שנה שהכל מכוון ע"ד הנ"ל ונשתבש ע"י כמשתיקים ולריך לחשוב ולמלאו כשנה שיכ"י מכוון ע"פ הנ"ל. וכן ל"ל. וע"י פרקי דרי אליעזר פרק שביעי שכל פ"ד שנה חזרים השמש והיורה לכיות בתחלת ליל ד' והיינו בניסן לפי חשבונות שלנו וע"ש ויתכן של"ל בשנת ג' אלפים ותתקלו שנה (ג במקום ד ותוספו ח) ועולה אז המולד בתחלת ליל ד' בקירוב פחות תתי"ח חלקים. ותקופה עולה ליל ד'. וס"ל בתשרי נברא העולם: בתשרי בתחלת ליל ד' בניסן בליל ה' בשתי שעות גדולות. ל"ל בניסן בליל ו' בשתי שעות גדולות שכן הוא החשבון בשש' חדשים יש חילוק צכמולדות. צ"י מעל"ע עם ארבעה שעות תל"ח חלקים (ע"י תוס' ר"ה ט). ואם מולד תשרי בתחלת ליל ד' הוא בניסן תחלת ליל ו' ארבעה שעות שלנו שהם שני שעות גדולות כנ"ל ועוד תל"ח חלקים (שלא הזכירם לפי שאינם שעה שלמה): יחשוב מששבו. ל"ל מששבו. כנ"ל: וד' שעות גדולות. הסר שני תיבות ול"ל. וד' ש' גדולות ותתע"ו חלקים לכל שנה וכו'. הוא ד' ח' תתע"ו שיש הפרש במולדת בשנה פשוטה. כמבואר ברמב"ם ה' ק"ה פ"ו ה"ה וצטור וצמגן הצרכים סוף הלכות ראש חודש. וע"ש ותצין גם כאן: את השעות צימים. פ"ו מכל י"ב שעות גדולות היינו כ"ד שעות שלנו יחשוב אותם ליום ה' פ"ו למעל"ע אחד: ואף שנים עיבורים כו'. פ"ו כי ד"ח תתע"ו הוא לשנה פשוטה ולשנה מעוברת לריך לבוסוף יתרון חודש אחד שהוא כ"ט ימים וכשעות י"ב שעות תשל"ג חלקים כ"ח ימים הם שעות שלמות. ולא נ"מ בהם. לענין חשבון ימי השבוע רק לריך לבוסוף עבור חודש מעובר שהוא יום א' י"ב שעות תשל"ג חלקים שיש תתע"ו חלקים בשעה. ותשל"ג חלקים הם שני שלישי שעה עם ע"ג חלקים שהם שליש שעה גדולה וע"ג חלקים ע"י גמ' דר"ה (דף כה ע"א). והסר כאן שני תיבות ול"ל ושליש שעה גדולה וע"ג חלקים ויוליא כו': של ד' ימים וד' שעות. ל"ל וד' שעות גדולות ותתע"ו חלקים. וע"י כ"ז ברמב"ם וטור שם: כרולכ לידע בכמה בשנת כו'. פ"ו באיזה יום בשבוע: לכל שנה יום ורביעי. כי שנת החמה הוא שס"ה יום ורביעי

שבילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ה חסאורוח ב

לכל שנה ושנה יום ורביע ויצרף הרביעיות עם הימים ויחשוב מנין של הימים כולם ויוציאם ז' ז' ואם לא נשתייר כלום דע שהתקופה נופלת בתחלת ליל ד'. ואם נשתייר כלום יחשוב מתחלת ליל ד' והיכן שכלה המותר שם התקופה נופלת:

הרוצה לידע איזה מזל משמש יחשוב ימים של תקופה שעומד בה עד היום שעומד בו לכל יום של תקופה יתן שעה גדולה ויעשה מאותן שעות ימים וב' שעות לכל יום ויחשוב שנים של חודש שהוא עומד בו. ויצרף ימים של שעות של התקופה עם ימים של חודש. ויוציאם ב' ימים ומחצה לכל מזל ומזל. וכשהוא מתחיל בחשבון

ורביע. ושם ימים הם ג"כ שבועות שלמות. נשאר לימי השבוע לכל שנה רק יום ורביע. וזכו לחשבון תקופת שמואל המצואר צרמב"ס פ"ט מהי ק"כ (וכצוהו לעיל סוף פרק המוקדם בשם השבון ישן כמש"ס) וע"ש צרמב"ס בארוכה וצטור ומג"א סוף ה' ר"ח: בתחילת ליל ד'. לפי שהמאורות נצראו ונתלו ביום ד' ונחשב מהתחלת ליל ד': הרובה לדעי איזה מזל משמש יחשוב כו'. פי' כמו שבי"ב מזלות משמשין לע"כ לשנה. כן ג"כ משמשין כולם בכל חודש. וכיונו מן המולד עד המולד שהוא כ"ט יום ומחלה ותשל"ג חלקים הם נחלקם לוי"ב חלקים חלק לכל מזל וכיילכל מזל שני ימים ופחות ממחלה בקירוב (פחות שעה א'). אך באשר שנת החמה יתרכ על הלצנה וכאן נחשב מן התקופה ג"כ. לכן לריך לחלק שנת החמה לוי"ב חלקים. ובכל חלק יכ"י נקרא חודש החמה וצאותו חודש יתחלק לוי"ב מזלות ג"כ ע"י פרקי דר"א פרקשי. ולפי"ז נלטרך ליקח כיתרון שלשנת החמה על הלצנה ולחלקו על י"ב חלי ולכוסף על כל חודש של לצנה חלק י"ב ממנו. אך כאן הוא קלת בסגנון אחר. וכיונו הזמן שהתקופה קודם להמולד נחלקם על י"ב חלקים וליתן לכל חודש של לצנה חלק א'. בדרך משל בשנת עיבור. ובתקופה של ניסן. הוא קודם להמולד חמשה עשר יום. לריך לחלק החמשה עשר יום הקודמים להמולד על י"ב חלקים. כיונו כל מעל"ע על י"ב שעות גדולות. ונקח חלק א' מהם שהוא שעה גדולה נגד כל יום. שהוא חלק י"ב מן המעל"ע כנ"ל. ונוסיף על חודש ניסן לצד. שהוא חודש א' מן י"ב חדשים (וכן יתחלק אח"כ לכל חדשי השנה לכל א' שעה גדולה. נגד כל ט"ו ימים כנ"ל) וכמה שיעלה הכוספכ כנ"ל צלירוף ימי חודש ניסן (זה נקרא חודש החמה) ויתחלק אח"כ על כ"ב מזלות. ונחשוב אח"כ בצרך שני ימים ומחלה לכל מזל בקירוב כיונו כפי העולה להשבון. וזכה יצואר הצרייתא צד"מ אם עומד צעורה ימים בחודש ניסן וע"פ משל כנ"ל: יחשוב ימים של תקופה שעומד בה. למשל כנ"ל הוא תקופת ניסן: עד כיום שעומד בו ולכל יום של תקופה. כיונו לט"ו ימים שקודמים להמולד: יתן שעה גדולה. שם שני שעות שלנו שם חלק י"ב מן כל יום לפי שריך לחלק בהקדמה לוי"ב חלקים נגד כ"ב חדשים וליתן לכל חודש חלק א' מ"ב וא"כ לריך ליתן על ניסן ג"כ חלק א' מ"ב כנ"ל שם ט"ו שעות גדולות כנ"ל: ויעשה מאותן שעות ימים וב' שעות לכל יום. ל"ל ימים י"ב שעות לכל יום. פי' י"ב שעות גדולות לכל מעל"ע. וא"כ מן ט"ו שעות גדולות כנ"ל. הם מעל"ע אחד. ושעה שעות שלנו: ויחשוב שנים של חודש שהוא עומד בו. ל"ל ויחשוב ימים של חידש שהוא עומד בו כגון אם עומד. וצעורה ימים בחודש ניסן של הלצנה יחשוב עשרה ימים: ויצרף ימים של שעות של התקופה כיונו המעל"ע עם שעה שעות שלנו שנעשה מן השעות של התקופה מה שהוסף כנ"ל: עם ימים של חודש. וצרף כנ"ל עם העשרה של חודש ניסן. וא"כ יש לו כיום סה"כ אחד עשר יום עם שעה שעות שלנו: ויוליאם צ' ימים ומחלה לכל מזל ומזל. וא"כ עד עשרה צניסן הם ד' מזלות טלה שור תאומים סרטן. ועומד בחלק יום ושעה שעות שלנו צמזל ארי' לפי משל כנ"ל. ומ"ש שני ימים ומחלה לכל מזל הוא בקירוב. כי צמשל כנ"ל שימי החודש עם הכוספכ המכ למד יום עם י"ח שעות שלנו ותשל"ג חלקים ונחלק זאת על י"ב חלקים

שבילי   ברייתא דשמואל הקטן פרק ה   המאורות

בחשבון במזל של תקופה מתחיל עם תקופת ניסן מטלה. ועם תקופת תמוז מסרטן. ועם תקופת תשרי ממאזנים. ועם תקופת טבת מגדי:

הרוצה לידע איזה מזל משמש בתקופה מן הנביא שצ"ם. יחשב כוכב התקופה שעומד בה כסידור שמכ"ל צה"ן. ואם רוצה לידע כוכב היום וכוכב השעה. יחשוב בשני צדדים לילה. חל"ם בשני צדדים ימים (וסימן אם כל חי כלומר בשני צדדים חל"ם לילה חל"ם וכשני יום דו"ק) הנביא שצ"ם שעות יום. כל"ש צמח"ן שעות לילה. (אמר המג"ן

יחי עולם לכל מזל שני ימים ומחלכ ושעכ וחלי שלנו וכו' בקירוב כנ"ל: וכשכח מתחיל כו'. פו'. כשחלק החודש לייצג מזלות ע"ד כנ"ל. מאיזה מזל נתחיל זהו לפי התקופה כי בניסן חייר שהם תקופת ניסן יתחיל מן טלה. בתמוז אב שהם תקופת תמוז יתחיל מסרטן כו' ובחדשים של תקופת תשרי יתחילו מאזנים שהוא התחלת תקופת תשרי. ובחדשים של תקופת טבת יתחילו מגדי שהוא התחלת תקופת טבת. ועיי' לעיל פרק שלישי ד"ב ומכ שנתר כו' שלכאורה סותר למ"ש כאן. אבל נראה ששם חיירי כשהתחלת התקופה אינו מוקדם לכמולד ע"ש. ולריך לחשוב. כיתרון לסוף התקופה כיינו החודש השלישי ע"ש. אבל יותר נראה שכאן פירושו לאופן אחר ולא ידעתי: כרו"כ לידע כו' בתקופה מן הנביא שצ"ם. הנה לעיל פו' מזלות הי"צ טלה שור כו'. וכאן מפרש מזל של כוכבי לכת שצ"ם הנביא עו' (צרכות נט) צפירש"י מפורש יפה. כי בשעות הולכים כסדר שצ"ם הנביא. התחלת ליל ד' צראשית בצריחא כי' שעה ראשונה שבתאי. שעה ז' לדק. ג' מאדים. ד' חמה. ה' נוגה. ו' כוכב. שעה ז' לבנה וכן חוזר אח"כ שנית שצ"ם הנביא וכן הולכים בשעות לעולם. וכאן מחלק השנה של חמה שהוא שס"ה יום ורביע מחלק אותה לייצג חלקים וקורא אותה חודש חמה וכמ"ש צפירש"י פרק ששי צב"ל וימות חודש החמה שלשים יום עשר שעות ומחלה עכ"ל שכן עולה אם נחלק שס"ה על ייצג חלקים ויעלה לפ"ז בשעות של התחלת חדשי החמה כנ"ל צסדר שמח"ל לח"ן. שבתאי מאדים חמה לבנה לדק חמה נוגה כמו שיתבאר. וז"ש: יחשוב כוכב התקופה שעומד בה. באיזה שעה שופלה התחלת התקופה מן שצ"ם הנביא. וכפי המבואר צפירש"י (צרכות נט שס): כסידור שמכ"ל לח"ן. וחדשי החמה שאח"כ יחי' התחלתם כסידור זה. בדרך משל בשנה ראשונה של מחזור החמה שהתקופה הוא התחלת ליל ד' שהוא שבתאי אח"כ יעלה התחלת חודש חמה בשני כנ"ל חלי מאדים. (וסימן אות מ'). כי כ"ח ימים הם ד' שצעות שלמות נשאר לחודש החמה כנ"ל עוד ג"ח שעות ומחלה. השלך ז' ז' נשאר שני שעות וחלי. וכס' לסדר שצ"ם הנביא. שבתאי לדק חלי מאדים ואז הוא התחלת חודש החמה השני. (סו"מ' כנ"ל) ותוסיף עוד שני שעות וחלי יעלה כוכב שהוא התחלת חודש החמה השלישי (וסימן כ). תוסיף עוד שנים וחלי יעלה התחלת מזל חודש החמה הרביעי חלי שבתאי אבל לא הוכל לחשוב שבתאי פעם שני למזל טרם עברו כל השבעה מזלות להתחלת החודש אח"כ לריך אתה לחשוב התחלת חודש הרביעי לשעה שאחז עומד בה לפני שבתאי כיינו לבנה וא"כ התחלת חודש הרביעי לבנה (סימן ל') ועולה התחלת חודש החמישי (חלי) לדק. (סימן ל'). והתחלת חודש הששי חמה שאל"כ לא יחי' עוד שני כוכבים לשני החדשים והתחלת חודש השביעי עולה כוכב. וכוכב לא הוכל לחשוב שכבר נחשב לכן החשוב התחלת חודש לנוגה שלפניו. וא"כ עולה סימן חדשי החמה לחושבם למזלות שמכ"ל לח"ן: ואם רוצה כו'. כלנ"ש חל"ם לילה. פו' התחלת לילי השבוע הם כסדר כזה ליל א' כוכב. ליל ב' לדק. ליל ג' התחלתו נגה. ליל ד' שבתאי. ליל ה' חמה. ליל ו' לבנה. ליל ז' מאדים. ומבואר יפה צפירש"י צרכות (נט ע"צ): חל"ם כלנ"ש ימים. פו' הם שעות ראשונות של הימים יום א' חמה. יום ב' לבנה. יום ג' מאדים. יום ד' כוכב. יום ה' לדק. יום ו' נוגה. יום שבת שבתאי ומבואר

שנירי ברייתא דשמואל הקטן פרק ה' המאורות כא

המגין כאן שיך הסימן של אם כ"ל ח"י ודוק) שמכ"ל צחין בקייטא. צחין שמכ"ל בסיתוא. שנים עשר מזלות ברא הקביה הסדיין ברקיע הן וצבאותיהן וגדותיהן) והייליהן ואלו הם מרה שור תאומים סרמן אריה בתולה מאזנים עקרב קשת גדי דלי דגים משמשים בעולם יום ולילה ובשנה י"ב חדש. ושבעה שמשים בו עליהם שיהיו רצים ובאים בייב מזלות האלה. ואלו הם המשמשין שבתי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. כל אחד ואחד מהם טובב והולך וחוזר בגלגלו וכולט אדוקין בהלי ובגלגל. שבעה שמשין אלו שני המאורות. וה' כוכבים. לא באורו של זה אורו של זה. ולא ביתו של זה ביתו של זה. ולא הילוכו של זה כהילוכו של זה. ולא מצונו של זה מצונו של זה. ולא גבולו של זה גבולו של זה. ולא גבהו של זה גבהו של זה. ולא מקום שפלותו של זה מקום שפלותו של זה. ולא אור החמה כאור הלבנה ולא כאור הלבנה אורן של חמשה כוכבים. אור הלבנה פעמים נכסה פעמים נגלה. ואור החמה וחמשה כוכבים אינו נכסה לעולם. לא כהילוכו של זה הילוכו של זה. חמה מהלך את המזל לשלשים יום וה' צ"ל וגדודותיה.

שעות

ומצואר יפכ צפורש"י שם: הנכ"ל של"ס שעות יום. שעות ראשונות של יום של כל שצוט. כיונו שעות ראשונות של יום ראשון הם הנכ"ל של"ס. כי שעה ראשונה כוא חמה כנ"ל. וסדר השעות הם של"ס הנכ"ל. ח"כ אחר חמה כמכ נוגה כוכב לבנה שבתאי לרק מאדים. כל"ש למח"ן שעות לילה. פי' שעות ראשונות של הלילה של השצוט. כוא כל"ש למח"ן ששעה ראשונה של ליל ח' כוא כוכב וכנ"ל. ח"כ אחריכס הם לפי סדר של"ס הנכ"ל הם אחר. כוכב לבנה. ואח"כ מתחיל מראש של"ס הנכ"ל. וכס שבתאי לרק מאדים חמה נוגה: הסימן כל חו. פי' כל. כי ר"ת כל"ש למח"ן ל' ר"ת לילכ: חו. ח' ר"ת חל"ס כל"ש. יוד ר"ת יום. שמכ"ל לח"ן צקייטא. פי' צחורף וכיונו כתחלת ימי חדשי החמה של הקיץ של השנה ראשונה למחזור שתקופת ניסן שבתאי וכוא כסדר שנתפרש למעלה: לנח"ן שמכ"ל צסיחוא. פי' צימות כגשמים. כי אם תקופת ניסן בשבתאי עולה תקופת חשרי צלדק. וה"כ כתחלת חדשי הימות כגשמים תקופת חשרי ועצת הם לח"ן שמכ"ל ראשי התחלת חדשי החמה שכם שלשים יום עם עשר שעות ומחלכ וכמו שנתפרש למעלה: שנים עשר מזלות כו'. מתחיל לפרש ככל יותר צפרטות. הן ולצחותיכן כו' עו' צרכות (לצ ע"צ) שנים עשר מזלות צרחתי צרקיע ועל כל מזל ומזל צרחתי לו שלשים חיל כו' ע"ש ריבוי כוכבים. וכן צכלי המחזה כמגדלות רואין כוכבים צכס צרקיע עד לאין שיעור ולאין ערך: יום ולילה. שכם מתגלגלים כל ככדור ציום ולילה אחד: ובשנה י"צ חדש. ששמש עוברת תחתיכס צשנה וי"צ חודש: ושצעה שמשים כו'. הם ז' כוכבי. לכת שכם קרובים יותר לנו ויש פעולות וטבעיות שצא מן כו"צ מזלות ואל כז' כוכבים ומכס צא למטה ולכן נחשבו כז' כוכבים כאלו הם שמשים לכי"צ. והע"ג שיש עוד כוכבי לכת יען כמה רחוקים יותר אין פעולתם חשוכה כ"כ לעשות פעולה על הארץ או מחמת קוטנם לכן לא נחשבו צהצבון: וכולס אדוקין. הם כו"צ מזלות אדוקים כו' (אולי ע"י כה כמושך נחשב כאלו אדוקים צכס): אלו שני המאורות וכ' כוכבים. חמה ולבנה נקראו צמקרה ויעש חלקים חת שני המאורות כגדולים (פ' צרחשית) ועוד כ' כוכבים שבתאי לרק מאדים נוגה כוכב: ולא ציתו של זה ציתו של זה. כמקום של תחלת קציטותם צרקיע צעת שצבראו חתה כמזלות זה קורא ציתו וכמו שמפרש צעלמו אח"כ צפרק שפי: ולא כילוכו כו'. כל זה מפרש צעלמו לקמן: ולא מצונו כו'. כוא מקום ריחוקו מן הארץ וכמו שמפרש צאריכות צפרק שציעו: ולא גוצכו כו'. גוצכ ושפלותו מפרש לקמן פרק שמיני: אור הלבנה פעמים נכסה. מה שאינו נראה לפי שכוא חתה הארץ אינו נקרא כיסוי וכן מה שאינו נראה מחמת חוקף קשמש אינו נקרא כיסוי רק הלבנה קרוב לכמולד היא נמלחת ואינו נראה לפי שאין לה אור. וזכו נקרא כיסוי. ואינו כן צשאר כוכבים: חמה

מכלך

שבילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ה המאורות

שעות גדולות ורביעי. נמצא גומר לייב מזלות ושס"ה ימים ורביעי יום שהן הי"ב חדשי השנה. לבנה מהלכת את המזל לב' ימים וג' שעות ושליש חסר מה שהוא. נמצאת גומרת לייב מזלות לכ"ה יום שתות מייב שעות ליום. שבתי מהלך את המזל לשתי שנים ומחצה. נמצא גומר לייב מזלות שלשים. צדק גומר את המזל לייב חדש נמצא גומר לייב מזלות לייב שנים. מאדים מהלך את המזל ארבעים יום. נמצא גומר את המזלות לת"ס ימים. ופעמים שהוא עושה במזל ו' חדשים. נוגה מהלך את המזל לכ"ה יום. נמצא גומר את המזלות לשלש מאות יום. ופעמים שהיא מאחרת. כוכב חמה אינו מתרחק מן החמה אלא מדת מזל אחד בין מלפניו בין מלאחריו. ויש אומרים ב' מזלות. חמה ולבנה הילוכן קבוע. פעמים שהן רצין לסניהם ופעמים שהן חוזרים לאחריהם ופעם שהן נראין עומדים במקומם ואינן מהלכין לא לפניהן ולא לאחוריהן. ואעפ"י שחמה ולבנה הילוכן קבוע לא כשבילי חמה שביר"י לבנה. שביר"י חמה קבועין. שבילי לבנה אינן קבועין. אלא שפעמים מהלכת את המזל בקצרה ופעם שהיא מהלכת בארוכה. הא כיצד פעמים שהיא מצפה את הילוכה הרי בארוכה. ופעמים שהיא מדרימה את הילוכה הרי בקצרה. ואעפ"י שאין ראיה לדבר זכר לדבר עשה ירח

מהלך את המזל. עיגול מהלך החמה וכוכבי לכת הם למטה כנגד עיגול המזלות. וכל עיגול ש"ס מעלות ח"כ כל מזל נחשב ע"ד הסכמי חלק י"ב שהוא שלשים מעלות. ולפי חשבון מהלך השמש המבואר ברמז"ס פ"ב מהי ק"ה נמשך מהלך השמש שטח שלשים מעלות שהוא שטח מזל אחד. צמשך שלשים יום ועשר שעות וחלי. ושעות גדולות כאמור בצרייתא הזאת פירושו שני שעות שלנו וזכו שאמר צדק גדול לשלשים יום וחמשה שעות גדולות ורביעי שהם עשר שעות וחלי שלנו. ועד"ז יפורש גם יתר מכלכי כוכבי לכת: לבנה מהלכת את המזל. שהוא שלשים מעלות: צ' ימים ג' שעות ושליש. פ"ו ג' שעות גדולות ושליש שהוא ששה שעות ושני שלישי שעות שלנו. וכן עולה מכוון ע"פ מהלך הרמז"ס פ"ו י"ד שס: נמלאת גומרת לייב מזלות לכ"ה ימים. ט"ס ול"ל לכ"ז ימים: שתות מייב שעות ליום. פ"ו כ"ז ימים ע"ס שתות שעה ואיזה שעה שהיא י"ב ליום פ"ו שעה גדולה כ"ל. וכן הוא מכוון לחשבון הרמז"ס שס. ומה שמתאחר ממולד למולד כט יום ומחלה ותשל"ג חלקים שהוא יותר מכ"ז ימים כו' הוא לפי שבוא כלבנה למקום שהיתה שם צמולד המוקדם שהוא אחר כ"ז ימים ושליש שמקפת כל הגלגל אז אינה מולאה שם את השמש כי השמש הלך משם כל משך החודש לכן לריכב הכוסיף עוד עד כ"ט יום ומחלה ותשל"ג עד שתבוא תחת השמש ואז יכ"ה המולד: שלשים. פ"ו שלשים שנה: כוכב חמה. אחד מכוכבי לכת שנקרא בספרים כוכב. נקרא בצרייתא זאת כוכב חמה וכ"ה צממה מקומות בספר זה. וע"י ציורו בגאון מלצ"ס על צראשית ע"פ יחי מאורות כו' וכיו לאותות כו': חמה ולבנה הילוכן קבוע פעמים וכו'. חסר איזה תיבות. ול"ל חמה ולבנה הילוכן קבוע. [אבל החמשה כוכבים אינם קבועים] פעמים הם כו'. וכ"כ התוכנים האחרונים שדרכיהם מצולצלים פעם תכ"ו כליכתם למזרח ופעמים למערב כו' ולפעמים יעמדו וינוחו במקום א' אשר על כן קראים כוכבי נבוכ כו' כ"כ התוכנים האחרונים ותפשו טעמים לזכ: ואעפ"י כו'. שבילי לבנה אינן קבועין. פ"ו צרוח: פעמים שהיא מלפ"ל שהוא מלפונה. פ"ו שהיא ללד לפון וכ"ה הלשון צ"ס רזיאל המלאך. והוא הכלל שכתב הרמז"ס ה' ק"ה פט"ז שלפעמים הלבנה ללפונה של השמש ופעמים לדרומה והארכנו מזכ למעשה פ"ה ופ"ב צענין בליקות. ומבואר לעיל פרק רביעי שלד לפון הוא נקרא ארו כה לכן כשהשמש בלפון המשוכ צקין אז הימים מתארכים ונחורף שהשמש צדרום אז נקרא קלרה ואז היום קלר יעו"ש וז"ש כאן פעמים שהיא מלפונה את הילוכה ללפון הרי בארוכה ויעוין לשון בגמרא ר"ה (כה ע"ה) פעמים צא כו' צדברי ר"ג וזמ"ש ציורו האגדות שבסוף ספר דברי יודי על בגמ' ה"ל: עשה ירח כו'. (תהלים קד). וכן הביא מקרא-זה

ירח למועדים שמש ידע מבואו (ההלים קד יט). לא ביתו של זה ביתו של זה. ביתו של שבתי גדי ודלי. ביתו של צדק קשת ודגים. ביתו של מאדים סלה ועקרב. ביתו של חמה אריה ביתו של לבנה סרטן. ביתו של נוגה שור ומאזנים. ביתו של כוכב חמה תאומים ובתולה. נמצאת אומר חמשה מהם זכרים ושבעה נקבות. ואלו הן סלה תאומים ואריה ומאזנים קשת ודלי זכרים. שור סרטן בתולה עקרב גדי דגים נקבות:

ביצד סדר ברייתן. חכמי מצרים אמרו תחלת בריאה המאורו חמה נברא באר"י בט"ו חלקי. לבנה בסרטן בט"ו חלקי. כדבריהן וט"ו באב נבראו המאור. נמצא חדשה של לבנה של תחלת בריית המאורו שני ימים ורביע. ומהלכה של חמה שני חלקי ורביע. שבתי בגדי בט"ו חלקי.

פרק ששי

נגמ' דר"כ שס ע"ש: ביתו של שבתי גדי ודלי. ביתו הוא קורא להמקום שניתן שם בתחילת הצריחה. ומכ שמזכיר על כוכב ה' שני מקומות לפי שיש צדק ספק או מחלוקת וכל זה יבואר באריכות צפ"י שאחר זה: חמשה מהם זכרים ושבעה מהם נקבות. ל"ל ששה מהם זכרים וששה מהם נקבות. ומבואר זאת צפ"י שאחר זה שלש מזלות שבהם אש ונקראו זכרים ושלוש שבהם (גורמים פעולת) רוח ונקראו ג"כ זכרים. ושלוש מהם (גורמים פעולת) מים ונקראו נקבות. ושלוש מהם עפר ונקראו ג"כ נקבות וע"ש: סליק פרק חמישי התודה והשבח לד' ית"ש

פרק ששי

ביצד סדר ברייתן. באיזה מקום ונגד איזה מזל הוקצעו המאורות צעת רגע הצריחה: חכמי מלרים. הם חכמי ישראל שכיו דרים במלרים והיו צהם חכמים של תורה וחכמי התכונה. ועי' סוכה (דף נ"א ע"ב) צאלכסנדריוא של מלרים: חמשה נברא באר"י כו'. עי' רמב"ם כי יסודו התורה פרק שלישי כלכה ז' שגם גנגל המזלות הוא הולך במתינות ומכ שאנו חושבין שצניסן השמש בטלה ובתשרי במאזנים כן כ"י רק בזמן המזול. וכעת היא באופן אחר ע"ש. ואנו חושבין תקופת ניסן טלה כו' הוא רק ע"ד הסכמה שלא לטעות בהשבויות. וממילא מוזן שכן צעת הצריחה למ"ד שכי' בתשרי לא כו' אז השמש נגד מאזנים ונקרא ניסן ותשרי לפי שכי' אז עת המוליד. באורך היום וצקור היום (עי' ר"כ י"א ע"א) ויש מחלוקת בין החכמים הראשונים בענין הילוך גנגל המזלות כנ"ל י"א שלפעמים הולכים לפנים ולפעמים הולכים לאחור עי' ס' יסוד עולם מאמר שני פרק ששי שתוכנים בזמנו חלקו על הראשונים ע"ש ומזה ילא מצוכה גם באיזה מקום נגד איזה מזל הוקצע צעת הצריחה וז"ש כאן חמשה נברא באר"י כו' ולפ"י י"ל שאין זה שייך לפלוגתת חז"ל ר"כ (יא ע"א) אם נברא בעולם בתשרי או בניסן: כדבריהן בט"ו באב נבראו המאורות. ולפ"י משמע דאוחן חכמים ס"ל ג"כ שנברא באב. ולפ"י הוא פלוגתא שלישית. וכאן הביא לקמן ג"כ דעת יתר החכמים שנברא בניסן ולפי מה דקו"ל: נמלא חדשה של לבנה כו'. הודש הלבנה נקרא מן המולד עד רגע המולד השני שאז הירח תחת השמש נגד מקום ה' במזלות. (עי' לשון הגמ' ר"כ כ"ב ע"א): ובתחלת הצריחה שהוקצעו שלא במקום ה' כנ"ל רק הירח אחורי השמש שלשים מעלות מן ט"ו בסרטן עד ט"ו באר"י. נקרא חודש הראשון עד רגע המולד הראשון שתצוא הירח עד נגד תחת מקום השמש. ומבואר בפרק שלפני זה למעלה פ"ה שהלבנה הולכת מזל ה' שהוא שלשים מעלות בזמן שני ימים וששה שעות שלנו שהוא רציע מעל"ע וכ"כ להשבין הרמב"ם פי"ד מכי ק"ה. וא"כ כו' חודש בא' מן הצריחה עד צואה אל מקום השמש שני ימים ורביע וז"ש נמלא חדשה של לבנה של תחלת בריית המאורות שני ימים ורביע: ומכלכה של חמה כו'. פי' שטידין אינו מדוקדק שאחר צ' ימים ורביע באה הלבנה רק על מקום שכי' השמש צעת הצריחה. אבל לא מלאה שם השמש שכי' שני ימים ורביע אלא כלכה השמש משם כשיוטור שני מעלות ורציע בקירוב לפי השבון מהלך השמש שנזכר למעלה פ"ה ובמב"ם פי"ב ע"ש. ולכן לא כו' יכול להיות המולד באמת עד שתוסיף עוד הירח לכלך כפי

שבילי   בדייתא דשמואל הקטן פרק ו   הפאורות

נמצא רחוק מן החמה ק"ם ח'. נמצא סטרוגימוס שלו אחד ומה' ימים משהחמה מגיע לחל' מאזנים. צדק נברא בט"ו חלקים מקשת רחוק מן החמה ק"ם חלקים. עבר סטרוגימוס שלו. מאדים בעקרב בט"ו חלקים רחוק צ' חלקים כוכב הנוגה במאזנים ג' חלקים. רחוקה מ"ח חלקי. כוכב חמה בבתולה י"ד חלקי. נמצא כ"ה חלקי. אלו כדברי מצריים. והכלדיים הם הבבליים אומרים המה נבראת בטלה בחלק ראשון. שבת בנידי בחלק ראשון. נמצא רחוק צ"ח נמצא סטרוגימוס שלו י"א. ומה סטרוגימוס שהוא מעכב את הילוכו ואינו מהלך לא לפניו ולא לאחוריו

שיעור צ' חלקים ורביע וחלקים שאמר כאן פירושו מעלות שהוא חלק ח' מן ש"ס שבגלגל. וז"ש כאן נמלא חדש של לבנה כו' שני ימים ורביע עם שיעור מכלי של לבנה של שיעור מכלי של חמה שהוא שני חלקים ורביע וכנ"ל. ועולב זאת צערך עוד ארבעה שעות נוספות בקירוב ודוגמא לזכ גם לדין כמ"ש בתוס' ר"כ (ד"ח) שמולד הראשון של הצריח ה"ו וי"ד יום ו' י"ד שעות וכו' צ' ימים וי"ד שעות אחר ליל ד': שצתי כו' מן החמה ק"פ חלקים. ל"ל ק"ג חלקים כי מן ט"ו צארי' עד ט"ו צגזי הם חמשה מזלות שהם ק"ג מעלות שנקראו כאן חלקי: סטרוגימוס שלו. לכאורה נראה שסטרוגימוס הוא קלה הדרום או קלה הלפון שמשם מתחיל לפנות ללכת צהרוב וכמו שהשמש הוא בקלה תאומים ובהחלת סרטן קלה הלפון צהחלת גדי קלה הדרום ומתחיל לחזור מדרום ללפון כן הוא משער צהכוכבים אך יש שינוי מן החמה לפי שאין מרכזם שוכ גם אין עיגול שלכם שוכ ואין נטייתן שוכ ולפי כענין נראה שצתי הוא קלה הדרום שלו עד חלק וחלי רחוק ממקום שנצרה. שהוא לפי מכלך שצתו שהוא צמחינות גדול כמ"ש לעיל פרק חמישי עולה לו מ"ה ימים אחר שנצרה לכיות שם: אחד ומכ' ימים. לכאורה ל"ל אחר מ"ה ימים פ"י אחר מ"ה ימים מיום שנצרה צא לשם. ויצואר זאת לקמן. ואולי קורה לקלה הדרום כמו משולש וכמ"ש לז"ח י"ג טרגים חדא לחלת: משכחמה מגיע להחלת מאזנים. כי מכלך החמה הוא מעלה ח' בקירוב ליום. ונצרת ט"ו צארי' נחסר עד מאזנים מ"ה מעלות ט"ו של ארי' ושלושים של צחולב: א"כ אחר מ"ה ימים בקירוב משנצרה. אז החמה מגיע להחלת מאזנים וז"ש אחר מ"ה ימים משכחמה מגיע להחלת מאזנים: לדק כו' רחוק מן החמה ק"מ חלקים. ג"ל רחוק מן החמה ק"כ חלקים. כי מן חלי ארי' עד חלי קשת (צחולה מאזנים עקרב קשת) הם ארבעה מזלות ק"כ מעלות: עבר סטרוגימוס שלו. ס"ל שסטרוגימוס של לדק מתחיל עשרה מעלות צקשת וכן מוכה לקמן ולכן כשנצרה צט"ו צקשת הוא עובר סטרוגימוס שלו שניתן בגלגל במקום סטרוגימוס שלו ויפורש למטה עד היכן הוא: מאדים כו' רחוק ל' חלקים. שהחמה נצרה ט"ו צארי' א"כ עד ט"ו צקרב ג' מזלות (צחולה מאזנים עקרב) א"כ הוא רחוק מכשמש ל' חלקים: כוכב חמה. הוא הנקרא כוכב שנקרא צספר זה כוכב חמה: נמלא כ"ה חלקים. פ"י רחוק מכחמה שנצרה צט"ו צארי' כ"ה חלקים: אלו צדצרי מזלים. פ"י חכמי ישראל שבמזלים כנ"ל: והכלדיים הם הצבליים אומרים. וע"י חוס' שצת (קנו ע"צ ד"ה) כלדאי דכלדאי היונו חוזים צכוכבים וכ"צ רש"ם פסחים (ק"ג ע"צ) וע"י ר"כ (יב ע"ה) חכמי עובדי כוכבים כו': נמלא סטרוגימוס שלו י"א ומכ סטרוגימוס כו'. מפרש בעלמו ענין סטרוגימוס שהוא קלה הדרום כנ"ל מה ענינו. והנה צחקופת ניסן וחשרי הכפרש צאורך וקולר היום ציום אחד הוא צערך אללנו חמשה מינוטין. אלל ציום תקופת טצה ותמוז יום הארוך ובהקלר אז צערך שלשה ימים רלופים אין הפרש צכס צענין אורך וקולר היום הפרש ניכר. והטעם כי אורך היום וקילורו תלוי לפי מה שכשמש נוטה יותר מלפון לדרום או מדרום ללפון. וצג' ימים הארוכים ובהקלרים. אז אין הפרש צנטיית השמש מלפון לדרום הפרש ניכר. ע"י רמז"ס פרק יט וטעם כדצר שהשמש מהלכה כל יום צשוב מעלה צקירוב צגלגל. וקלה הגלגל הלפוני צחקופת תמוז והדרומי תקופת טצה שהוא עגול אז צערך שלשה ימים כשהיא מהלכת על

שביעי ברייתא דשמואל הקטן פרק ו' המאורות כג

לאחריו. ומסני שאי אפשר לו לארוך הוא טובב את רוחב במזל יו"ד ימים. צדק בתחלת קשת רחוק מן החמה כ"ך חלקים וכשיגיע החמה לשני חלקים באריה הוא עושה סטרוגימוס שלו. מאדים בעקרב בחלק אחד מן החמה כ"ז חלקים. ונונה בשור בחלק ראשון. נמצא רחוקה ל' חלקים. כוכב חמה בתאומים בחלק ראשון. נמצא רחוקה ששים חלקים (והחכמים הסכימו כדברי הכלדיים) ואמרו תחלת בריית המאורות חמה ולבנה שניהם גבראו בתחלת טלה בחלק ראשון בתחלת ליל ד' ובחלק האמור כאן אחד משלשי במזל. נמצאת אומ לא ביתו של זה ביתו של זה. חוץ מן הכלדיים שהם אומרים חמה ומאדים שניהם שותפים בטלה. והוא

עיגול מקלכו אז אינה מתרחקת מלפון לדרום שנקרא אורך הגלגל רק כולך צרוחב שכוה שטח הגלגל וצאשר מלפון לדרום אז שוכ לכן צענין אורך היום אין הפרש: וככל הנזכר בחמה כן הוא בכוכבים ונקרא משך זמן שאינה משתנה מלפון לדרום שהוא כשכוה על קלה הדרום כ"ל סטרוגימוס וכ"ל. וכוכ השמש מקפת הגלגל בשנה א' ושצתי מקיפו צשלשים שנה. כמ"ש פ' המוקדם א"כ שיפור מהלך השמש צשלשה ימים כולך שצתי צשלשים פעמים שלשה שכם צשלשה חדשים א"כ ראוי להיות סטרוגימוס של שצתי ימים הרבה מן השמש וחושב למעלה סטרוגימוס של שצתי עד מ"ה ימים אחר שנצרה שכוה חודש וחלי. שלפני שינוי שיש בין הכוכבים צנטייתם ושיכווי מהלכם ומרכז שלהם ומהלכם ומקום עיגול שלהם עולה חשבונו ע"ד כ"ל. וצדק חושב שצט"ו צקשת כצד החיל סטרוגימוס שלו וכ"ל. ומה שאמר כאן על גדי צחלק ראשון שסטרוגימוס שלו י"ח לכאורה פירושו כי י"ח יום יכו' עד יום שיגיע לקלה הדרום ממש על הקלה ממש ולכאורה חולקים צזה הצלויים על המלריים כ"ל: ומה סטרוגימוס שכוה מעכב את הילוכו ואינו מהלך לא לפניו ולא לאחוריו. פ"י כ"ל שאינו כולך יותר ללפון וזהו לפניו. ואינו מהלך צסזרה מלפון לדרום שכוה לאחוריו שאינו ניתק מאומה צאורך מלפון לדרום. ורק הילוכו הוא צרוחב הגלגל וכ"ל. וז"ש: ומפני שא"ל לו לארוך הוא סוצב את רוחב במזל יו"ד ימים. והוא כ"ל ששמש וכוכב מהלך רק צרוחב העיגול אבל לא צאורך שנקרא מלפון לדרום וכ"ל: לזק צתחלת קשת רחוק מן החמה ק"כ חלקים. כי לשיטתם שנצרה חמה צראש הטלה (צניסן) ומן התחלת קשת עד תחלת טלה ד' מזלות. קשת גדי דלי דגים. א"כ רחוק ק"כ מעלות: וכשיגיע החמה לשני חלקים צאריה כי השמש נצרה לשיטתם צראש טלה כמ"ש למעלה. וא"כ עד צ' חלקים צארי' שכם טלה שור תאומים סרטן. הם קכ"צ מעלות. והולכת השמש אותם צמאכ ועשרים וארבעה ימים לפי מהלך השמש שנתצאר לעיל פרק חמישי וצרמז"ם פ"צ מבי ק"ב. ואמר שאחר מאה ועשרים וארבעה ימים שאז יגיע השמש לשם אז עושה לזק התחלת סטרוגימוס שלו. כי לפי חשבון מהלך לזק במצוה צפרק חמישי כולך לזק חלק י"צ מן השמש א"כ צמשך כ"ל ילך לזק עשרה חלקים וששית חלק ואז יתחיל סטרוגימוס של לזק שהוא עשרה חלקים צקשת וכמו שמוכח ג"כ למעלה: מאדים כו' ק"י חלקים. כי מן התחלת עקרב עד התחלת טלה חמש מזלות (עקרב קשת גדי דלי דגים) שכם ק"י חלקים: והחכמים הסכימו. הם חכמי ישראל. וע"י תוס' ר"ה (ה ע"א) ד"ה להקופות שכתבו דשמואל ס"ל צצניסן נצרה העולם ע"ש וע"ש צגמ' דר"ה (י"צ ע"א) חכמי ישראל מונין כו' ולהקופה כו' כרי יחושע חכמי ארבי"ע וכו': צתחלת טלה. כמ"ד צניסן נצרה העולם וכן לנו חושצין תקופת מניסן. וכן מולדות צניסן שאחר צהרד שהוא ליל רציעי ע"י פורש"י ר"ה (יב ע"א) ד"ה ולהקופה: וצחלק האמור כאן. הוא מפרש מה שאמר כאן צפרק זה החלק כמה הוא החלק. שהוא אחד משלשים צמזל. ויותר נראה של"ל וצחלק האמור כאן: נמצאת אומר לא ביתו כו'. פ"י שלא נצראו מתחלה שנים צמזל א': חוץ מן הצבליים שכם אומרים. כ"ל. פ"י אע"ג שלמעלה אמר לחשבון הצבליים מאדים נצרה צעקרב. לא כולם אומרים כן. ויש עוד צבליים שאומרים שמאדים נצרה ג"כ צטלה א"כ מאדים וחמה שניהם נצראו צטלה ושניהם שותפות צטלה ולפי צצריכה הטלה נקרא ביתו של חמה וביתו של מאדים: י"צ מזלות עושין ארבעה טרוגיין. טרוגיין

שנילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ו' המאורות

והוא נקרא ביתו של מאדים וביתו של חמה י"ב מזלות עושין ארבעה טריגונים. טריגון מזרחי. טריגון דרומי. טריגון צפוני. טריגון מערבי. ואלו הן טלה אריה הישת שרישתן שלשתן אש. זכרים והם טריגון מזרחי שור בתורה גדי שלשתן עפר. נקיבות והם טריגון דרומי. סרטן עקרב דגים שלשתן מים. נקיבות והם טריגון צפוני. תאומים מאזנים דלי שלשתן רוח זכרים. והם טריגון מערבי. חמה וצדק שניהם שותפין בטריגון מזרחי. הנולדים ביום בחמה. והנולדים בלילה בצדק נוגה ולבנה שניהם שותפין בטריגון דרומי. היום לנוגה. והלילה ללבנה. שבת וכוכב חמה שניהם שותפין בטריגון מערבי. היום לכוכב. והלילה לשבת נוגה ומאדים שניהם שותפין בטריגון צפוני. היום לנוגה. והלילה למאדים נמצאת חנוגה חולקת ומשתתפת בשני טריגונים. בטריגון דרומי ביום. ובטריגון צפוני בלילה :

וכיצד

וכוח משולש מכון. שלש דברים שכל אחד רחוק מחצירו צמח דאפשר ונטעב מהם משולש מכון. וכן אמרו בגמ' דנזיר (דף ת) ובב"ב (קסד) בית טריגון כוח בית של שלש זוויות וכ"כ בערוך ערך טריגון כי טריגון הוא צמח שלש זוויות ט"ש. וכן כאן צמיגול המזלות אם נטעב משולש שיכ"א רחוק מחצירו בכל מה דאפשר וצין אחד לחצירו יכ"י שלש מזלות. יכ"י כאילו נקח מן המרכז ונמשך ממנו להגלגל לעשות משולש לשלש מקומות. שכל רחוקים זה מזה כמח דאפשר. וע"ד כנ"ל נוכל לעשות מן הי"ב מזלות ארבעה טריגון כזה :

טלה ארי' קשת הם משולש אחד טריגון א' ונקראו טריגון מזרחי ואולי לפי שצראשי המזלות נחשב מטלח שטולה במזרח שצניסן הוא טולה צדוקר מן המזרח ועל שמו נקרא כל המשולש טריגון מזרחי. וטלה הוא התקוי וחושב כאן המזלות של התקופות לעיקר. ועל שמש נק' בטריגון: שור בתולה גדי נקרי טריגון דרומי על שם גדי שהוא קלח דרומי ונקראו ט"ש המזלות שכל התקופות. סרטן עקרב דגים על שם טריגון לפוני סרטן הוא קלח לפון וכוח מזל התקופה: תאומי מאזני דלי. טריגון מערבי על שם מאזנים תקופת תשרי וכיון שטלה מזרח לכן מאזנים מערב: וכל הארצ' טריגונים העיקר צמח הוא המזל

שכוח התחלת התקופה ועל שמו נקראו אש מזרחי או מערבי כו'. אש שגורם חמימות. ומים שגורם קרירות. ואש ורוח שפועלים בהוקף ובהזקף ולחמימות נקראו זכרים. ומים עפר שפועלים לקרירות וזנחת וצרפיון נקראו נקבות: חמה ולבנה שניהם שותפים בטריגון מזרחי פו' לפי מסקנת הצבליים נצרא חמה צמח בטלה שהוא בטריגון מזרחי ולדק נצרא בקשת שהוא ג"כ בטריגון מזרחי וז"ש חמה ולבנה שניהם שותפים בטריגון מזרחי ששניהם נצראו בטריגון מזרחי: הנולדים ביום בחמה. שייכים למזל חמה יותר: והנולדים בלילה בצדק. למזל לדק: נוגה ולבנה צו'. נוגה נצרא בשור. שהוא בטריגון דרומי. ולבנה נצרא בטלה ולפי שצבר יש שנים בטלה לכן חושב לבנה, לטריגון השני שהוא טריגון דרומי: שבת וכוכב וכו'. כוכב נצרא בחאומים טריגון מערבי. ושבת שצרא בגדי וכבר יש שנים שם חושב שבת ג"כ בטריגון מערבי ואולי יש ט"ס למעלה. ול"ל דלי במקום גדי: נוגה ומאדים כו'. מאדים נצרא בעקרב שהוא בטריגון לפוני ונוגה הוא מוסיף לו עוד הפעם שכבר נחשב נוגה גם בטריגון דרומי מאיזה טעם: נמלאת נוגה כו'. כנ"ל שחשב נוגה בשני טריגונים בטריגון דרומי ביום ובטריגון לפוני בלילה שצרי לריך לחשוב בכל טריגון שנים ולכן לריך לכפול אחד וצוודאי יש טעמים לכל חלק: סליק פרק ששי התודה ותשבח לה' ית"ש:

כרקיט

פרק שביעי טרה בחבל

וכיצד סדר מעונתן של שני המאורות והחמשה כוכבים. חכמים אומרים הרקיע הזה חלוק לשבעה מעלות זו למעלה מזו וזו למעלה מזו. והן שבעה מעונות שכל שבעה כוכבים האלה. וזה סידורם: מעלה

פרק שביעי

הרקיע כזה כו'. אמרו זגמרי דחגיגה (יב ע"ג) שזרקיע בגיניו שמש ולבנה וכוכבים. ואפי"ג שכל כוכב יש לו מקום גבוה בפ"ע ת"ת כולם נכללו רק זרקיע ה' שהוא רקיע בשני ורק שנחלק למעלות וחלקים וזכהחלקים הם שבע כוכבים. וכ"כ בגר"א ז"ל בפ' זרעיות על פסוק ואת הארץ (וצען חיים שער לזר העולמות פרק ג) וזכו שאמר כאן הרקיע הזה פי' רקיע בשני (כוח האור הנקרא עט בער) חלוק למעלות שבעה זו למעלה מזו וכל זה הכל זרקיע השני. ומכ שהזכירו עוד רקיעים בגמ' שם על ענינים אחרים. ויותר גבוהים וע"י ספר חמונה חכמים סוף פרק א: בחבל השמים כו' בחבל הארץ. בסוף פרק זה כתוב פי' על זה שהכל הארץ חמשים אמה. וכוונתו ע"פ המתני' דעירובין (כו ע"ג) לפני מדידת תחום שבת אין מודדוין אלא בחבל של חמשים אמה לא פחות ולא יותר ע"ש חבל לפי זה קשה שא"כ יעלה חבל השמים צורך פחות מפרסה. ולמה יקרא ערך פרסה. חבל השמים. והרי ידוע שהארץ ג"כ נמדדת צפרסאות וכ"ש צפחות. ועוד אינו מובן למה נתן לך כוכב שיעור חבל השמים אחר. ואינו דומה חבלי השמים של כוכב ה' לחצירו. והם הוא שיעור פחות מפרסה למה יתן לכל כוכב שיעור אחר. ועוד אינו מובן שכרי הסכמת חז"ל (פסחים לד) מהארץ עד לרקיע מכלך ח"ק שנה ולחשבון כג"ל לפי מ"ש כאן יעלה עד כלבנה רק שבעה מאות עם י"ח פרסאות. ועד כחמה רק אלף ושלשה מאות מ"ח פרסאות. ות"ק שנה הם 1826250 פרסאות. ודוחק לעשות פלוגתא רחוקה כ"כ. וגם התוכנים הראשונים והאחרונים חושבים שיעור מרובה מזה (ועי' פסחים לד ע"א) חדה גמרא דרבה. ואיתתב שם): לכן נראה לומר שיחכן שמה שכתב בסוף הפרק כל חבל הארץ חמשים אמה כו' הוא רק כוספות פירוש מאהד שלא כיוון יפכ. וככוונה בחבל הארץ ושמים יש לפרש בדרך הזה חבל נקרא גם חלק גדול כמ"ש (יבושע י"ז פסוק יד) נתת לי נחלך גורל אחד וחבל אחד. וכתוב (תהלים קה יא) ארץ כנען חבל נחלתכם. וכתוב (לפניו ז) חבל הים כו'. ויחכן לפרש חבל הארץ שכתוב ע"פ מ"ש (ביחזקאל מה) צטרומת חלוקת הארץ. חמשה ועשרים אלף ופי' המפרשים היינו כ"כ אלף קנים שכל קנה ששה אמות כמ"ש שם (מ פסוק מד) שעולה ע"כ מיל ששה י"ח פרסאות עם ג' מיל. ומוזכר מספר זה וחלוקה זאת ושיעור זה (ביחזקאל מה) לענין ארבעה דברים שבהם כולם באורך כג"ל. ומוזכר שם במקרא שם ארבעה פעמים ועוד (שם מ"ח) מוזכר שיעור כג"ל (כ"ה אלף כג"ל) אחד עשר פעמים ואמר שם עוד כל אורך חמשה ועשרים אלף וחלוקת יחזקאל כג"ל קורא הפסוק חבלים כמ"ש שם (ביחזקאל מז פסוק י"ג) זה גבול אשר תחנחלו את הארץ לשני עשר שצטי ישראל יוסף חבלים כרי שקורא לחלוקת הארץ בעתיד חבלים. ועל פי כל כג"ל נוכל לפרש ששיעור ע"כ מיל כג"ל הוא הנקרא האן חבל הארץ שהוא י"ח פרסאות עם ג' מיל כג"ל. וצ"ל יסוד עולם מאמר שלישי פרק י"ח כ"ש שהתוכנים הראשונים כשרלו לשער מרחק הכוכבים כג"ל לקחו לקנה המדה לשער את כל מרחק ע"פ עובי חלי הארץ. וטעם לזה שזה שייך ג"כ לזו שלפעמים ע"פ שיעור עובי הארץ ושינוי המרא' נחשב ומשוער מרחק איזה כוכב. וכאן נראה שחושב רוחב ביקף הארץ היינו חלי הקיפה מה שהוא נגד הכוכב זאת קורא חבל השמים לפי שעל פי זה נמדד כל לבא השמים וזכו חבל השמים פי' המדה שנמדד על פיכו לבא השמים ולפי דברי האחרונים ביקף חלי כדור הארץ הוא מטט פחות מן שלשה אלפים פרסאות. ולפי דברי האחרונים ביקף כל כדור הארץ 5400 אך חלוי אינו שוב פרסאות של חז"ל עם של התוכנים. לפי ששל חז"ל חשוער על ד' מילין ארבעה חומי שבת שכל חוים הוא שני אלפים אמה של ששה פפחים וחלוי של התוכנים אינו כשיעור הזה. וכנה בשיעור עיגול הכדור הארץ כהצו התוכנים האחרונים שאינו שוב כ"כ ארכו לרחבו וכמ"ש למעלה בהחלת הכרייתא. גם ביקף כל הכוכבים

שנילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ז המאורות

מעלה א הסמוכה לארץ היא המעלה התחתונה שבכולם. והיא מעונה של לבנה. ובה הלבנה סובבת את הרקיע גבוהה מן הארץ תש"ל חבלים בחבל השמים כל חבל יש לו ק"ן חבלים בחבל הארץ. נמצאו כולם י"א רבוא ושלושה אלפים וז' מאות ושמונים בחבל הארץ:

מעלה ב היא מעונו של כוכב חמה גבוהה מן מעונה של לבנה שלשה חבלים בחבל השמים כל חבל יש בו ק"ס חבלים ואחד בחבל הארץ נמצאו כולן חמש רבוא וששה אלפים ושמונה מאות ול"ג בחבל הארץ:

מעלה ג היא מעונה של נוגה ובה סובבת את הרקיע. וגבוהה מן כוכב חמה ז"ה חבלים בחבל השמים כל חבל יש בו מ"ד חבלים בחבל הארץ נמצאו כולם שני אלפים ותקנ"ב בחבל הארץ:

מעלה ד היא אמצעית של כולם והיא מעונה של חמה ובה חמה רץ וסובב את הרקיע ל"ב חדשים גבוהה מן מעונה של נוגה ש"ה חבלים בחבל השמים. כל חבל יש בו ק"ל חבלים בחבל הארץ. נמצאו כולן ארבע רבוא ואלף וש"מ בחבל הארץ. מעלה

את הארץ אינו שוכ נטייתם זה לזה יש נוטין ללדדין יותר מחצירו וכנ"ש כתוכנים ושיעור חלי היקף הארץ העיקר הטעם שמשטרין זו הוא לפי שש"י שינוי מראה הידוע משוער ג"כ גודל ומרחק הכוכב וא"כ לריך לשער על כל כוכב כפי רוחב שהוא ממש נגד מהלך הכוכב ונגד היקף הכוכב במסלולו לפי נטיותיו. וצאשר גם הארץ אינו מכוון צעיוגולו ממש ולכן יש עפ"ז שינוי מה במדת רוחב חלי עיגול הארץ מה שנקרא חבל השמים בין כוכב לכוכב לפי נטיות הכוכב לנד לפון ודרום. ונשתנה כנגד הכוכב ולכן משער על כל כוכב שיעור חבל השמים באופן אחר מעט ועד"ז הולכים ההשזונות צעמקות גדול ועד"ז יש לפרש הצרייתא בדרך כלל את חבלי השמים. היינו שהנוטה יותר לכד היא מתארך כנגדו אלכסון חלי עיגול הארץ ומתרבה מעט יותר מספר חבלי הארץ שבתוך חבלי השמים. והנה לפי המצואר כאן כוכב יש לו יותר מכולם חבלי הארץ. ולצנכ פחות מכוכב ויותר מהאחרים. נוגה פחות מלצנכ ויותר מאחרים (לפי הגירסא קמ"ד כדלקמן) מאדום ולדק שניהם צערך שוכ ופחות מנוגה הנ"ל. וכל זה הולך יפה על פי הלטיה. כמ"ש האחרונים שנטיות כוכב הוא שצעה מעלות מן קו הקדרות. והלצנכ נטייתו כי מעלות הידוע צרמז"ס פט"ז מהי ק"ה ונוגה נטייתו שלשה מעלות. ומאדום ולדק שניהם נטייתם צערך מעלה אחת. ויש עוד ט"ס צמספר החבלים כדלקמן. זהו לכאורה דרך לפרש בדרך כלל וצפרטות ועוד לא נתבאר ויש עוד דרכים לפרש חבלי הארץ וחבל השמים ואין להאריך. והנה צפרק הזה צמספר החבלים יש ט"ס הרבה שניכר שאינו עולה חשבון הכללי עם חשבון הפרטי ומלאתי פרק זה מוצא צס' רזיאל המלאך ושם הגירסא יותר נכונה ומתוקן והנוי לפרש מעט איך לתקן הגירסא שיהי' מכוונים חשבונות הפרטים עם הכללי וע"פ ספר הנ"ל: (צד"ה) מעלה א מעונה של לצנכ כל חבל יש לו ק"ג חבלים כו' וז' מאות כו'. ל"ל כל חבל יש לו קנ"ו חבלים בחבל הארץ נמצאו כולם י"א ריבוא ושלושה אלפים ושמונה מאות ושמונים בחבל הארץ. וכן הוא צס' הנ"ל: (צד"ה) מעלה ב הוא מעונו של כוכב חמה (כוכב שנקרא כוכב חמה) גבוה מן מעונה של לצנכ שלשה חבלים בחבל השמים. ל"ל מן מעונה של לצנכ שני"ג חבלים בחבל השמים. וכ"ה צספר הנ"ל: (צד"ה) מעלה ג הוא מעונה של נוגה כו' כל חבל יש בו מ"ד חבלים. לכאורה נראה ש"ל כל חבל יש בו קמ"ד חבלים כו' ולפ"ז ל"ל אחר כך נמצאו כולם שמונה אלפים ושלושה מאות וחמשים ושנים בחבל הארץ. (וצספר הנ"ל הגירסא כל חבל פ"ד חבלים כו' נמצא כלם ד' אלפים תקט"צ. ולפי נוסח ספר הכוה ל"ל תתע"צ): (צד"ה) מעלה ד כו' מעונה של חמה כו' ש"כ חבלים. ל"ל שיהי' חבלים. וצזה החשבון מדקדק: (ועי' הגירסא צספר הנ"ל ואולי יש להגיה באופן אחר אשר יהי' מספר החבלים של הארץ בהצלי השמים פחות מן לדק וצזה יהי' יותר מכוון ע"ד הנ"ל): (צד"ה) מעלה ה כו' מעונה של מאדום כו' גבוהה מן מעונה של חמה ל"ו כו' כל חבל יש בו קי"ז חבלים כו'. ל"ל מן מעונה של חמה שלשים חבלים כו' יש בו קי"ט חבלים כו' ופ"ה צספר הנ"ל: (צד"ה) מעלה ו הוא מעונה של לדק כו'. צספר הנ"ל הנוסח גבוהה מן מעונה של מאדום חרו"ב חבלים בחבל השמים כל חבל

בריייתא דשמואל הקטן פרק ז

המאורות

כה

בזעלה ה היא מעונו של מאדים ובה מאדים רץ וסובב את הרקיע. גבוהה מן מעונה של חמה ל"ו חבלים בחבל השמים. כל חבל יש בו קי"ז חבלים בחבל הארץ. נמצאו כולם שלשה אלפים ותק"ע :

בזעלה ו היא מעונו של צדק גבוהה מן מעונו של מאדים ע"ב חבלים בחבל השמים. כל חבל יש בו קי"ט חבלים בחבל הארץ. נמצאו כולן שש רבוא וששת אלפים והקמ"ד : בזעלה ז היא העליונה והיא מעונה של שבתי ובה שבתי סובב את הרקיע ל"ו שנה. גבוהה מן מעונו של צדק תק"י חבלים בחבל השמים. כל חבל יש בו ר"ל חבלים בחבל הארץ נמצאו כולן י"א רבוא ושבעת אלפים ותקפ"ז חבלים בחבל הארץ. שתמצא אומר מן מעונה של לבנה ועד מעונו של שבתי רום אלף ותקכ"א חבלים בחבל השמים. שהם כ"ח רבוא ושבעת אלפים ותקפ"ז חבלים. בחבל הארץ כל חבל הארץ חמשים אמה נמצא שארבעים חבלים מהם חמה מיל אחד שהם שני אלפים אמה. נמצאו שבעת אלפים וקפ"ט מילין ומחצה. אחד משמינית במיל אחד מה' במיל. ואחד משנים במיל. ואחד מארבעה במיל שהן תע"ט יום ומחצה. וזהו עוביו של רקיע. אבל חללו של עולם מן הארץ עד לרקיע תש"ל חבלים בחבל השמים. כל חבל יש בו קנ"ו חבלים בחבל הארץ. נמצאו כולן י"א רבוא ושלושת אלפים ותתק"ח בחבל חבלים הארץ שהם שני אלפים ותתמ"ד הילוך ע"ה יום : חמה

יש בו קי"ב חבלים בחבל הארץ נמצאו כולן שש ריבוא ושמונה אלפים ותקמ"ד. ועפ"י החשבון מכוון : (בד"ה) מעלה ז' שצחי סובב את הרקיע ל"ו שנה. ל"ל ללמ"ד שנה וכ"כ לעול פרק המישי וכ"ה צכ"י כנ"ל : (שם) מן מעונו של צדק תק"י חבלים כו' כל חבל יש בו ר"ל כו'. ל"ל מן מעונו של צדק תש"י חבלים בחבל השמים כל חבל יש בו קנ"ו חבלים בחבל הארץ נמצאו כולם י"א ריבוא ושבעת אלפים חבלים בחבל הארץ וכ"ה צכ"י חבלים בחבל הארץ וכ"ה חבלים בחבל הארץ. וכל זה כנ"ל : רום אלף ותקכ"א חבלים בחבל הארץ. נמצאו שבעת אלפים ותקפ"ז חבלים בחבל הארץ. שתמצא אומר מן מעונה של לבנה ועד מעונו של שבתי רום אלף ותקכ"א חבלים בחבל השמים. שהם כ"ח רבוא ושבעת אלפים ותקפ"ז חבלים. בחבל הארץ כל חבל הארץ חמשים אמה נמצא שארבעים חבלים מהם חמה מיל אחד שהם שני אלפים אמה. נמצאו שבעת אלפים וקפ"ט מילין ומחצה. אחד משמינית במיל אחד מה' במיל. ואחד משנים במיל. ואחד מארבעה במיל שהן תע"ט יום ומחצה. וזהו עוביו של רקיע. אבל חללו של עולם מן הארץ עד לרקיע תש"ל חבלים בחבל השמים. כל חבל יש בו קנ"ו חבלים בחבל הארץ. נמצאו כולן י"א רבוא ושלושת אלפים ותתק"ח בחבל חבלים הארץ שהם שני אלפים ותתמ"ד הילוך ע"ה יום : חמה

שבילי

ברייחא דשמואל הקטן פרק ח המאורות

פרק שמיני (יחוא סדר גבהן ושפלותן)

חמה גבהו טלה ושפל' מאזני'. שבת' גבהו מאזנים ושפלתו טלה: צדק גבהו סרטן ושפלתו גדי: מאדים גבהו גדי ושפלותו סרטן: נוגה גבהו דגים ושפלותו בתולה: חמה גבהו בתול' ושפלו' דגים: לבנה גבהו שור ושפלותה דגים: לבנה גבהו שור ושפלותה עקרב. נמצאת אומר ארבעה מזלות או שהתקו' יושבת בהן. הם מקום גבהן ושפלותן של חמשה כוכבים או. שהם חמה ושבת' צדק ומאדים ונוגה. ואלו הן טלה ומאזנים סרטן וגדי בתולה ודגים. הן מקום גבהן ושפלותן של נוגה ושל כוכב. שור ועקרב ללבנה. וזהו סימנן שלא חטעה בהם לעולם. ממקום גבהות שלהן

וכנ"ל. וכנה ספר רזיאל התלחך כחצ עליו צספר רב פעלים לכן הגר"ח ז"ל שהרוקה חיבר ספר הנ"ל. ולפי מ"ש שם ל"ל דס"ל דהמחבר ספר רזיאל הנ"ל ס"ל שפרק זה הסנוי כאן אינו מגוף הברייחא רק הוספות פי' מאחד שאינו מחז"ל ולפי שאמר לעיל צפנים הברייחא פרק חמישי לא מעונו של זה מעונו של זה ולכן פירש כאן וכילד סדר מעונותן וכניח דבריהם של חכמי בגוים הנ"ל וכחצ ע"ז הרוקה שהאמת אינו כן רק כמ"ש חז"ל. וכל זה הוא לפי מה שכתוב צפנים פי' הנ"ל. אבל לפי מה שכתבו רק סוף הפרק הוא הוספה בזה ולא כולו. ולפי מ"ש למעלה פרק חמישי צכ"ל כוכב חמה אינו מתרחק מן החמה רק מדת מזל אחד בין מלפניו ובין מלאחריו ע"ש נראה לכאורה מזכ דס"ל כשיטת התוכנים הידועים ליש צכ"ס שס"ל דאע"ג דהשמש ושלמ"ל מקיפים את הארץ אבל כוכב ונוגה מקיפים רק השמש לצד וגם הראשונים נסתפקו בזה. ולפ"ז מה שנחשב צסדר הכוכבים בכ"מ שלמחנכ"ל. שלכאורה הוא לפי סדר קביעותן ברקיע היינו לפי שאלה השלשה חמה נוגה כוכב לפעמים הם גזוכים זה מזה ולפעמים נמוכים לכן נחשבו אלה השלשה לפי השיבתן וגדלן. השמש ואחריו נוגה שמאיר יותר ואחריו כוכב שמאיר פחות ולפ"ז נלטרך להגיד כאן ול"ל מעלה ב' מעונה של נוגה ומעלה ג' מעונה של כוכב חמה כן נראה לכאורה: הדרן עליך פי"ז הזדה והשבח לד' יה"ש

פרק שמיני

חמה נוצה טלה. מצואר צרמז"ס ה' קידוש החודש פי"א ח"ג וצפרק י"צ כל"ב. שביקף הכוכבים שמקיפים את הארץ אין הארץ צאמלעס ואין הארץ מרכז שלו. ולכן יש מקומות ועתים צהיקפט שהם גזוכים ורחוק מן הארץ. ויש מקומות ועתים שהם שפלים וקרובים להארץ. ומצואר צרמז"ס שם גובה השמש ושיפולו וצזה מליין צפרק הזה כל כוכב כנגד איזה מקום הוא נוצה וכנגד איזה מקום הוא שיפולו. ואמר חמה נוצה נגד טלה ושפלותו נגד מאזנים. ואמנם מקום הגובה וכשיפול ג"כ משתנה הוא וכמו שהארץ צזה צרמז"ס פי"ב שם. וצזמנו של צרמז"ס ה' אז גובה השמש פי"ו מעלות שכוא כ"ו צמזל חלומים ע"ש פי"ב כ"ב. ונראה יותר שחושב כאן איך ה' צעת צריחת עולם וע"ד שהזכיר פרק ששי איך שנצראו. וטלה פי' צאמלע כמ"ש לקמן כ' מעלות צטלה: חמה גצכה צתולה. חסר תיבה אחת ול"ל כוכב חמה נוצה צתולה. וכוונתו על כוכב מן כוכבי לכת שנקרא בכל הספר כוכב חמה ומן הגובה עד השיפול הוא חלי גלגל שהוא ששה מזלות: שהתקופה יושבת צכן. הם טלה תקופת ניסן. סרטן תקופת חמוז. מאזנים תקופת תשרי. גדי תקופת טבת. כמ"ש צרמז"ס פרק השיעי כלכה ג': של חמשה כוכבים. ל"ל של ארבעה כוכבים חלו: שהם כו' ונוגה. תיבה ונוגה הוא ט"ס שהוא אינו צהארבעה הנ"ל: צתולה ודגים כן מקום גצכן ושפלותן של נוגה ושל כוכב. (נקודת הכפסק שאחר היצת דגים הוא ט"ס) וכמו שפירש למעלה: שור ועקרב ללבנה. גם זה פי' למעלה: אמטרו. פי' חלי גלגל. שהן ששה מזלות וכנ"ל: כייל מכל אחד כו' מחלק לכל כוכב לארבעה חלקים. ומשעה שמתחיל מתחיתו לעלות מיד נקרא גוצכן כיון שעולה. וכולך להגובה וכל יום מתוסף צו בעליה וכגובה. ורק כל ימי גוצכו מתחלק לשנים. מתחתיתו עד מהליתו נקרא שפל גוצכו. וממחליתו עד למעלה ממש נקרא גוצכ גוצכו. וכן כשמתחיל מלמעלה לרדת כיון שורד וכולך נקרא שפלותו וכשיורד מלמעלה עד חלי נקרא גוצכ שפלותו. וכשיורד עד למטה ממש נקרא שפל שפלותו ח"כ לכל

שבילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ח המאורות כו

שלהן למקום שפלות שלהן אחת נותן אמטרוין שהם ששה מזלות ויורד למזל ז' נמצאת אומר מקום גבהו של זה מקום שפלותו של זה. ומקום שפלותו של זה מקום גבהו של זה. ולא בבית מזלות בלבד הן גבהן ושפלותן אלא כל המזלות יש להם שותפות בגבהן ושפלותן של כל אחד ואחד. כיצד מכל אחד ואחד שלשים חלקים נמצאו י"ב מזלות שישם חלקים ואתה נותן לגובה שפלותן תשעים חלקים. שפל שפלותן צ' חלקים. שפל גבהן צ' חלקים גובה גבהן צ' חלקים שהוא ורום רומו וזהו מלכותו: חמה מן ר' חלקים בטלה ועד י"ט חלקים בסרטן שהם צ' חלקים. והן גובה שפלותו. מעשרים חלקים בסרטן ועד י"ט חלקים במאזנים שהם צ' חלקים. זהו שפל שפלותו. מעשרים חלקים במאזנים ועד י"ט חלקים בגדי שהן צ' חלקים והן שפל גובהו. מעשרים חלקים בגדי ועד י"ט חלקים בטלה שהן צ' חלקים זהו רומו של חמה: שבתתי מכ"א חלקים במאזנים עד כ"ח חלקים בגדי שהם תשעים חלקים. זהו גובה שפלותו. מכ"א חלקים בגדי עד כ"ח חלקים בטלה שהם תשעים חלקים. זהו שפל שפלותו. מכ"א חלקים בטלה עד כ"ח חלקים בסרטן שהם צ' חלקים. זהו שפל גבהו. מכ"א חלקים בסרטן עד כ"ח חלקים במאזנים. שהם צ'. זהו רום רומו של שבתתי: צדק מט"ז חלקים בסרטן עד ט"ו חלקים במאזנים שהם תשעים חלקים זהו גובה שפלותו. מט"ז חלקים במאזנים עד ט"ו חלקים בגדי שהם צ' חלקים. זהו שפל שפלותו מט"ז חלקים בגדי עד ט"ו חלקים בטלה. שהם צ' חלקים. זהו שפל גובהו. מט"ז חלקים בטלה עד ט"ו חלקים בסרטן. שהם צ' חלקים. זהו רום רומו של צדק: מאדים מכ"ט חלקים בגדי עד כ"ח חלקים בטלה שהם צ' חלקים. זהו גובה שפלותו. מכ"ט חלקים בטלה עד כ"ח חלקים בסרטן שהם צ' חלקים. זהו שפל שפלותו. מכ"ט חלקים בסרטן עד כ"ח חלקים במאזנים. שהם צ' חלקים. זהו שפל גובהו. מכ"ט חלקים במאזנים עד כ"ח חלקים בגדי שהם תשעים חלקים. זהו רום רומו של מאדים: נונה מן כ"ח חלקים בדגים עד ז"ך חלקים בתאומים שהם צ' חלקים. זהו גובה שפלותו. מן כ"ח חלקים בתאומים עד ז"ך חלקים בבתולה שהם צ' חלקים זהו שפל שפלותו. מן כ"ח חלקים בבתולה עד ז"ך חלקים מקשת שהם צ' חלקים זהו שפל גובהו. מן כ"ח חלקים מקשת עד ז"ך חלקים מדגים שהם צ' חלקים. זהו רום רומו של נוגה: כוכב חמה מן ט"ז חלקים בבתולה עד ט"ו חלקים בקשת שהם צ' חלקים. זהו גובה שפלותו. מט"ז חלקים בקשת עד ט"ו חלקים בדגים שהם צ' חלקים. זהו שפל שפלותו. מט"ז חלקים בדגים עד ט"ו חלקים מתאומים שהם צ' חלקים. זהו שפל גובהו. מט"ז חלקים בתאומים עד ט"ו חלקים בבתולה שהם צ' חלקים. זהו רום רומו של כוכב חמה: לבנה מן ארבעה חלקים בשור עד ג' חלקים באריה שהם צ' חלקים. זהו גובה שפלותה. מן ד' אריה עד ג' חלקים בעקרב שהם צ' חלקים. זהו שפל שפלותה. מן ד' חלקים בעקרב עד ג' חלקים בדלי שהם צ' חלקים. זהו שפל גובהה. מן ד' חלקים בדלי עד ג' חלקים בשור שהם צ' חלקים. זהו רום רומה של לבנה: נובה ראש התרי מן ארבעה חלקים בתאומים עד ג' חלקים בקשת. זהו שפל שפלותו. וכשהוא גומר ג' חלקיו בתאומים זהו גובה גובהו של ראש התלי. נובה זנבו בארבעה חלקים בקשת. וכשהוא ארבעה חלקים בתאומים זהו שפל שפלותו. וכשהוא גומר ג' חלקיו בקשת זהו גובה גובהו של זנב התלי:

פרק תשיעי (בו יבואר סדר מלאכתן של כוכבים)

שבתתי על העניות ועל המסכנות ועל הדויה ועל החריבה. ועל חולי ומכה הסמונה בגוף ועל

כוכב ארבעה חלקים וכל חלק תשעים מעלות רביעית כגלגל שנקראו כאלן חלקים וכוכב מצואר כל הפרק: גובה ראש התלי. ועי' לעיל פ"א ופ"ב מ"ג סס. וגם מוכח מכאן שהתלי אינו מקיף כל עיגול כרקיע רק מחליתו ומסויים במחלית כרקיע את זנבו ועי' מ"ג למעלה פ"א ופ"ב:

פרק תשיעי

שבתתי ממונה כו. אמרו חז"ל צמדרש צראשית רצב פרשכ יוד שכל עשכ יש לו מלאך הממונה עליו כו' וכ"ש בכוכבים ומלינו הרצב מקומות בדברי חז"ל שמזכירים דברים והכוונה על המלאך הממונה עליו ולפי שהמלאכים נקראו על שם פעולתם כמו שפירש"י פי' וישלח ע"פ למד זה תשאל כו' לכן נקראו המלאכים על שם הדברים שממונים עליהם. ועי' תוס' חולין (ז ע"ה) מ"ג שם גינאי נכרא אמר לו ופי' התוס' שמה שר הנכר אמר לו כן וכן פירשו בגמ' בחולין (מ ע"ה) השוחט לשם הרים פי' לשם גדא דכר היונו להשר הממונה עליו וע"ש וצמדרש רצב צשלח על פסוק וכנכ מלרים נוסע אחריהם כו' נוסעים היונו אומר אלל נוסע ורלו שרן של מלרים כו' ומכ וכנכ מלרים נוסע אחריהם שרן של מלרים כו'

שנילי ברייתא דשמואל הקטן פרק ט המאורות

ועל החטה. **באדים** ממונה על הדם ועל החורב ועל הרשע והקטטה ועל המריבות ועל החבורות ועל הפצעים ועל המלחמות ועל השנאה וקנאה ואיבה ותחרות ועל המכות ועל הברזל ועל האש ועל המים ועל המפולת. **צדק** ממונה על החיים ועל השלום ועל הטובה ועל השלוה ועל ההשקט ועל התורה ועל השמחה ועל העליזה ועל העושר ועל הכבוד ועל השררה. **בגנה** ממונה על החן והחסד והאהבה ועל התאוה ועל החמדה. ועל פרייה ועל ולדי אדם ועל ולדי בהמה ועל פירות הארץ ועל פירות האילן. **כוכב** ממונה על החכמה ועל ההשכל ועל הבינה ועל הדעת ועל המדע לפתח כל פיתוח ולחשוב כל מחשבת בכל מלאכת אומנות ועל הכתב ועל כל לשון. **הבנה** ממונה על השאור ועל החשך להבדיל בין היום ובין הלילה למנות בו ימים וחדשים ולעשות בו כל מלאכה. לפעול בו כל פעולה ולהלוך בו כל הילוך וליגלות בו כל גלות מעיר לעיר וממדינה למדינה. **לבנה** ממונה על מפתחי שמים וארץ. וערב הוא לעולם לרעה ולטובה ואעפ"י שהם ממונים על הרעה ועל הטובה אין להם רשות לא להיטיב ולא להרע מדעת עצמן. אלא הכל בקריאה הכל בצווי הכל במאמר יוצד הכל וכן הוא אומר (ירמיה י ה). התודה וחשבון לדי' (לא) [אל] תיראו מהם כי לא ירעו. ומנין שהכל בקריאה שנאמר (תהלים קה עז) ויקרא רעב על הארץ. ונאמר (ירמיה א עו). כי הנני קורא לכל משפחות (וממלכות) [ממלכות] צפונה וגו'. ומדת הטובה בקריאה מנין שנאמר (יחזקאל לו כט). וקראתי [לדגן] [אל הדגן] והרביתי אותו ולא אתן וגו'. ונאמר (ישעיה מג). קול קורא במדבר פנו דרך [העם] ישרו בערבה מסלה. הא למדת שאין להם רשות לא להטיב ולא להרע מדעת עצמן אלא אם כן ניתן להם רשות מלפני אדון הכל :

סליק פירקא וברייתא דשמואל הקטן תושלביע.

שמו מלכיס כו' אף שרו של פרעם מלכיס שמו כו' ע"ש. ונשנת (פט ע"א) הלך אלל ארץ כו' הלך אלל ים כו' אמר כו' ופירש המכרש"א צחידושי אגדות שם שר הארץ ושר של ים ושר של ארזן שהוא שר הגיכנס כו' וכן אמרו בחולין (דף ס ע"א) נשאו דשאים ק"ו בעלמס כו' שפירושו שר שלהם וכן פ"י המכרש"א שם. ועד"ז יפורש ג"כ מ"ש צסנהדרין (קי ע"א) שמש ירח עמד זבולה כו' שעלו שמש וירח לזבול ואמרו כו' שהדבר פשוט שהכוונה על שר של שמש ועל שר של ירח ועו' פרקי דר"א סוף פרק ששי והחמכ כו' והמלאכים כו' וכ"כ הרב בגאון ר' חיים ויטאל ז"ל בליקוטי תורה פ' ואתחנן בטעמי מלוא על פרק שירא וז"ל ענין פרק שירא כו' כי כל הנבראים שצטעולם יש עליהם שר צטמים כו' וכמ"ש (צמ"ר בראשית רבה פי יוד) אין לך עשב מלמטה שאין כו' וכנה ע"י אוחו שר נמשך עליו שפע וחיות וכנה אוחו השר כו' שאומר תחלה שירא כו' נמלא שכל אלו השירות הם של השרים כו' כל אחד לפי מינו עכ"ל. הרי למדע שמ"ש דבר פלוגי אומר הכוונה על השר שלהם. ונראה שכן הפ"י כאן כי השר הממונה על שצתי הוא ממונה ג"כ על העניות כו' ונעשה שלוח מכ' ית' על הדברים האלה וכן בכל הכוכבים עד"ז. והכל טעם אי לפי שממונה על דברים אלה שהם דוגמת הדברים שמוטבע צטעו של שצתי לכן הוא ממונה ג"כ על שצתי ועד"ז יתפרש כל הפרק ועד"ז יש לפרש מ"ש צסנת (קנו) ע"ש אלל הכוכבים עלמס אמרו עליהם צמדש קבלת (ג פסוק כ) הכל הו' מן העפר אפי' גלגל חמה וכו' וצ"ר פי"צ. והם שומרים את תפקידם ואין להם רק דברים שמוטבע צטעם כמו השמש על החום ועל הקור ועוד דברים שמוטבע זאת צטעו. וע"י צפ"י ר' שצתי דונגלו ספר חכמוני על ספר ילירא פ"ד שמפרש ג"כ כל אלה לפי הטבע שניתן בהם ע"ש צאורך צד"ה וכחש וצד"ה ולפי הכח כו' שמפרש דברי הפרק הזה על סיגנון זה ע"ש. ומ"ש צבתחלתו שצתי כו' ועל החטב צס' ר"ז הנוסח וען המיתב : הכל בקריאה. פ"י כמ"ש חולין (ז ע"ב) אין אדם נוקף אלצעו מלמטה עד שמכריזיל עליו מלמעלה. וכתיב (דניאל ד יד) בגזירת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאילתא וכמ"ש (ע"י זוכר בראשית מד ע"א ופקודי רנ"א) שיש ממונים ע"ז לפרסם בגזירות שילאו מדי יתי ועפ"ז יעשו השלוחי' הממוני' על כל דבר לפי מה שנשלתו : ומדת הטוב' בקריאה מנין. שנא' (יחז' לו) וקראתי אל הדגן והרביתי אותו כו' ונאמר קול קורא צמדבר פנו דרך די ישרו בערבה מסילה לאלקינו כו' (ישעיה מ). ומסיים שם וראו כל צער יחדיו כו' פי כי דיצר. יתן די שנוכח לזה כי עין צעין נראה צטוצ די ליון צמכר צימינו : סליק פרק תשיעי התודה והשבח לדי' ית' שעורני עד כה יהי שמו הגדול מבורך :

ענין התקופות

ענין התקופות

(ענין מ"ג סוף פרק שלישי)

איתא בעירובין נו ע"א אמר שמואל כו' אין תקופה ניסן כו' אין- בין תקופת לתקופה
אלא חשעים ואחד יום כו'. כנה להשגות תקופה זאת משך השנה הוא שס"ה יום
ורציע מכון. והשגות תקופה זאת נקראת תקופת שמואל ומצואר צרמז"ס ה' קידוש חודש
פרק תשיעי. ענין שם סדר השגות:

עוד יש השגות של תקופה נקראת תקופת רב אדא. ומצוארת צרמז"ס ה' ק"ה שם פרק
עשירי ע"ג במפרש ולחשגות תקופה ההיא משך השנה עולה שס"ה יום וחמשה שעות
נ"ה מינוטין עם כ"ה זיקונדיון:

עוד לפי השגות מהלך השמש של צרמז"ס פ"ג מה' ק"ה שם ולשיטת החוכמים האחרונים
משך השנה ערך שס"ה יום וחמשה שעות עם מ"ט מינוטין ע"ג. והוא בקירוב:
ונראה לעי"ד שכל השגות של התקופה ככל נכון ולדקו יחדיו. וכל השגות נלרכים.
כי כתבו האחרונים וכן הרגישו צ"ח החוכמים האחרונים כי משך השנה כולך
ומתמעט מיעוט קטן מאוד רק במשך הזמן מתקצץ המיעוט לאיזה השגות:

ועפ"ז יש לתרץ ככל כי ענין התקופה נ"מ לכמה דברים הא' לעיבור שנה כמ"ג צר"ה
כא ע"א כד חזית דמשכח תקופת טבת עד שיתכר צניסן עבר להאי שתא ולא תימוש
לה דכתיב שמור את חודש האצ"ב שמור אצ"ב של תקופה שיכיר בחודש ניסן ע"ג בחוס'
ובסנהדרין י"א ע"ג ע"ג:

ענין השני הוא המנהג להזכר בזמן התקופה מלשחות מים ומצא צו"ד סו' קטז סעיף ה'
צרמ"א וע"ג ביאור בגר"א ס"ק ט"ו וכו' מרוקח ורשונים וע"י זוכר מקום שליין
בגר"א שם. עוד יש דברים בענין התקופה בענין הממונים בשמים על זה ובענין המזלות
כמ"ג בעירובין נו ע"א אמר שמואל אין לך תקופת ניסן שנופלת בלדק שאינה משצרת את
האילנות כו' ואין לך תקופת ניסן שנופלת כו' וע"ע בזוכר ויקבל קל"ב ע"ג צד' תקופה
דשתא כו' וע"ע פ"א ע"א בזוכר בארצות תקופת צשתא כו' וכדון דיוון מתערין בעלמא כו'
ע"ג וכן בספר רזיאל המלאך מפורש באורך שיש לכל תקופה ממונה צפ"ע ויש לו שם צפ"ע
ע"ג מ"ג בענין הכשצעות בכתחלת הספר:

והנה בענין השינוי שמשנה כל שנה כנ"ל מסתברא ששינוי השייך לאצ"ב פשיטא דתלוי
בהתקופה כפי מה שביא בטבע העולם של האצ"ב וכמו שהיא האצ"ב כן לריך לחשוב.
אל בענין המזלות והממונים שצדקיע וכנ"ל יש לומר שכמו שנוצרה העולם והועמד כל אחד
על משמרתו כן הולך תמיד וזה אינו משתנה ועפ"ז הכל לדקו יחדיו כי שמואל לא היה יושב
בעיבור החודש והשנה כדמשמע בראש השנה דף כ' ע"ג ע"ג היטב ידע מר כו' מדהא לא
ידע כו' ע"ג. לפי שכיב שמואל בצבל. א"כ מה שאמר שמואל בעירובין נו ע"א ענין
התקופה הוא רק לעניני הממונים והמזלות והוא דבר הלמד מענינו שמיד אחר זה אמר
שמואל אין לך תקופה שנופלת בלדק כו' שאינה משצרת את האילנות כו'. וצעת צריאת
העולם היתה התקופה שעולה שנה שס"ה יום ורציע מכון וכן נקבעו כל דבר על משמרתו
וכן הוא תמיד שס"ה יום ורציע מכון ובזה איירי התקופה שאמר שמואל אכן הוא תמיד
בענין שמירת התקופות לענין שהיית מים כנ"ל:

והנה לענין עיבור השנה צעת שניתן החורב לישראל שהיא שנת צ' אלפים ותמ"ח לצריאת
עולם כבר פחת והלך מצריאת עולם קרוב לחמשה מינוטין ולכן ניתן אז זמן
התקופה לעיבור השנה היא השגות תקופת רב אדא בקירוב וכן ניתן לנו מסיני ואותה לנו
חושגות לעיבור שנה כמצואר צרמז"ס פרק עשירי כ"ו מה' קידוש החודש וא"כ כל התקופות
לדקו יחדו. תקופת שמואל מצריאת העולם לענין הממונים בשמים על התקופות ולענין
המזלות

ענין התקופות

המזלות ושתיית מים. ותקופת רב אדא לענין עיצור השנים וזמן הרמזים על זמנו לענין חשבון מכלך השמש. צפי י"ג מה' ק"ה :

ואנו יכולים לחשוב ג"כ כמה עולה לזמן מתן תורה ועולה בקירוב כמו תקופת רב אדא ואם נחשוב מזמן צריחת עולם עד זמן של ספר תולדות השמים שעולה למספר אחד עשר מיוט לכל שנה סה"כ שנחמטט באורך השנה במשך חמשת אלפים ושש מאות. ועלה לפ"ז מצריחת עולם עד מתן תורה קרוב לתקופת רב אדא. ורק לפי שידוע שדברים הפוחחים והולכים גם הפחת והולך במשך הזמן ולכן בלתי אפשר לעמוד ע"ז במכוון. אך בקירוב ומיושז בכל זה הכל :

ביאור מאמרי חז"ל

בפרקי דר' אליעזר פרק נ' הוצא בילקוט רמז תתרטו בשלשה עשר לחדש שנים עשר כו' הפיל פור בין מזל למזל ובין חודש לחודש שנים עשר זיוס השלישי במזל ארי. ותמכו המפרשים מה ענין מזל ארי' לאדר שמזלו דגים. ובסוף ספר בילקוט כתב בזה מה שכתב. אמנם דברי הפדר"א נכון ומכוון ומדוקדק לפי מה שידוע שהשמש הולכת בשנה כל גלגל המזלות ועומדת בכל חודש שלם במזל אחד. תחת השמש. ולכן נחשב מזל אחד לכל חודש. אך הלבנה סובבת כל גלגל המזלות בכל חודש. ולכן אם נראה להפיל גורלות לפי המזלות מחודש לחודש לריך לחשוב במכלך השמש שהיא בכל חודש במזל אחר אבל להפיל גורלות במזלות זימי החודש בלתי אפשר בהשמש לפי שכל חודש הוא במזל אחד רק לריך להפיל זימי החודש בכלבנה שהיא בכל החודש סובבת כל המזלות כנ"ל. והנה דבר ידוע שהלבנה היא צעה המולד במקום שהשמש שם שזה ענין המולד שהיא תחת השמש במקומה וכנגדה. ולכן בהתחלת אדר השמש היא בהתחלת דגים וא"כ אז הלבנה צעה המולד בהתחלת דגים. וע"י היטב ברמזים ה' קידוש החודש כמה מכלך הירח במזלות צפרק י"ד הלכה א' וצ' ותמלא שמכלך הירח. בשנים עשר יום היא קני"ח מעלות בקירוב והיא חמשה מזלות (כל מזל שלשים מעלות כנודע) עם עוד שמונה מעלות. חשב מהתחלת דגים מקום שהיתה שם צעה המולד וכבר עזרה. דגים. טלה. שור. תאומים. סרטן. ונכנסה שמונה מעלות במזל ארי' זיוס י"ג לחודש. אדר כי סדר המזלות כן היא ה' ש' ת' ס' א' ב' מ' ע' ק' ג' ד' ד' ודברי הפדר"א מכוון ומדויק יפה על פי התכונה. שזיוס שלישי בשנת שלשה עשר יום לחדש היתה במזל ארי' וע"ע פרדר"א פרק ששי וכל מזל משרת את ימות חודש החמה שני ימים ומחלה כו'. ונראה כוונתו שכל מזל משרת כו' כמה שהלבנה מהלכת זימי חודש החמה שיטור הנ"ל :

ביאור מאמרים ז"ל עד לפון פרוץ הוא צפרק ראשון. ענין הליקויים וביאור הגמרא סוכה כט צפרק שני מצואר באורך :

ביאור גמרא צראש השנה דף כ"א ע"א אמר לכו ר"ג כי תזיתו סיכרא דמשלים ליומא צעירו חמירא כו' בארצביסר משלים נראה לענ"ד שמה שאמר ליומא פירוש לעמוד השחר שאז הוא יום לענין הדין כמ"ש במגילה דף כ' ובצרכות דף ז' ע"ג ושאר מקומות וקאמר להם שכשהלבנה שוקעת קודם עמוד השחר המה צטוחים שעדיין אינו ארבעה עשר וכשהיא שוקעת בשוק עם עמוד השחר או אח"כ אז יהיה להם לספק חולי היה ארבעה עשר ויצערו חמץ מספק ודין זה לא שייך רק כשמקדישין על פי הראיה וזימי ר"ג היו מקדישין ע"פ הראיה וכמ"ש למעלה דף כ"א ע"א ומצואר צר"ה דף כ' ע"ג שבלתי אפשר לראות הלבנה רק זיוס שיהיה המולד לפחות קודם הלוח היום. וא"כ המה צטוחים שצכל

אופן

ענין התקופות

כח

אופן שיביא לריק להיות המולד קודם הלוח היום של ערב ר"ח ניסן. ושיעור עמוד השחר אמרו בפסחים דף לד ע"א שהוא די מילין שכל שעה וחומש או שעה ומחלכ קודם הזריחה ע' ביאור הגר"א ז"ל על או"ח סי' רס"א וסי' תנט סק"ה וחק יעקב שם ור"ב נחמן כ"י בצבל ושם הוא מעט יותר ובתחלת ראיינה של הירח לא נראה רק אחר שקיעת החמה כמ"ש במכילתא על פסוק החודש הזה לכם ואז הוא ספק לילה לר' יהודה דק"ל כוונתה לחומר צעצת ל"ב ע"ב וא"כ אין לקדש החדש עד למחר ע' ראש השנה ריש פרק ראובן צ"ד וא"כ המה צטוחים שבכל אופן שיביא המולד קודם הלוח היום של ערב ראש חודש ניסן ואם לא בלתי אפשר לקדש החודש ציוס שהוא ע' לעיל דף כ"י ע"א תד"ה הא בניסן כו' וע"פ כל הג"ל החשבון מכון ומדוקדק. ע' ברמב"ם ה' קידוש החדש פרק י"ג הלכה א' שמחלק השמש במעל"ע אחד שהוא כ"ב שעות הוא נ"ט חלקים ושמונה שניות וע"ע שם בפרק י"ד הלכה א' שמחלק הירח בכ"ד שעות הוא י"ג מעלות יוד חלקים עם ל"ה שניות הנכה מחלק השמש מחלק הירח והמלא שמתרחקת הירח מן השמש בכ"ד שעות שיעור י"ג מעלות ואחד עשר חלקים וכ"ז שניות ומזמן המולד שהיא לא יאחר מן הלוח היום של ערב ר"ח ניסן עד זמן עמוד השחר של יום ארבעה עשר בניסן שהיא שעה ומחלכ קודם הזריחה כג"ל הם י"ג מעת לעת עם ט"ז שעות ומחלכ וע"פ השבון הג"ל מתרחקת הירח למערב של השמש בזמן הג"ל שיעור קסו מעלות עם נ"א חלקים בקירוב. הנכה שיעור ההפרש שיוכל להיות לפעמים בין מחלק האמלעי למחלק האמיתי היינו מנת הירח יותר גדול שאפשר לפעמים להיות שהוא חמשה מעלות ושמונה חלקים כמו שמבואר ברמב"ם ה' קידוש החדש פרק ט"ז הלכה ו' הנכה זאת מן קס"ו מעלות נ"א חלקים כג"ל נשאר קס"א מעלות ומ"ג חלקים והנה נגד כל מעלה שהשמש מוקדמת שוקעת בארבעה מינוט קודם כידוע (שהגלגל הוא ש"ס מעלו' וסובבתו בכ"ד שעות עולה לכל שעה ט"ז מעלות וארבעה מינוט לכל מעלה) וא"כ תשקע אז הירח בארץ ישראל כליל ארבעה עשר אחר שקיעת החמה לפחות בכדי עשרה שעות וארבעים ושבעה מינוט בקירוב שהוא שעה וי"ג מינוט קודם זריחת השמש בקירוב. ובצבל שהוא בנזרח יותר מא"י בכדי י"ד מעלות בקירוב ויביא שם מוקדם זריחת השמש ממה שהוא בא"י בערך נ"ו מינוט קודם מא"י ולריך לגרוע שיעור מרחק הירח מן השמש בשיעור נ"ו מינוט שהוא בערך שני מינוט גם משך ע"ה הוא מעט יותר בצבל ממה שהוא בא"י בשנים או שלשה מינוט וא"כ צטוחים הם בכל אופן שיביא שציוס י"ד לא תשקע כל גוף הירח בצבל קודם עמוד השחר וגם משך זמן שקיעת כל כדור הירח הוא יותר משני מינוט וכל זמן שמקדמת כל שקיעתה קודם ע"ה המה צטוחין שעדיין אינו ארבעה עשר וערב פסח וכי חזיתו סיכרא דמשלים ליומא שצעה ששקעה כל גוף כדורה הגיע זמן התחלת ע"ה אזי תצטרו חמץ מספק שמה היום ער"פ וכנ"ל. והחשבון מכון ונזהר למדנו שלדין שקובעין החדשים לפי חשבון לא נאמר כלל זה לפי שלקביעות שלנו לפעמים המולד ציוס ר"ח ניסן ולא שייך כלל כנ"ל (ועי' בה"י ק"ה פ"ז כ"ה ו' שבחלי ניסן יש שינוי מראה הירח שני מינוטין קודם בקירוב. וע"ש הלכה ג' שלשיטת הרמב"ם לא תתראה הירח עד י"ח שעות אחר המולד ודברי ר"ג מבוארים יפה לכל השיטות בע"ה):

חשבון המולדות

בחשבון המולדות לנו מתחילין מולד הראשון לחשוב מן צהר"ד היינו ליל השייך ליום ב' ה' שעות ר"ד חלקים ולריך טעם כיון שצ"ה נצרא בעולם וכיכ יום הששי של צריחת

חשבון המולדות

צריחת העולם צ"כ כמ"ש צמד"ש פי אמור והי ראוי להיות המולד יום או יומים קודם ר"כ. ושיעור התום' צר"כ דף ח' שאנו מוסיפין בשנות הצריחה שנה אחת יען חמשה ימים של שנה ימי צריחת קודם ויום א' בשנה חשוב שנה. וכן מוכח שיטת הרמב"ם פרק עשירי מה' שמיטה ויוצל הלכה צי וז"ל לוליה מראש השנה מאחר צריחת אדם הראשון שהיה שנה שניה לוליה עכ"ל ע"ש ועי' אחרונים בחו"מ סי' ס"ז וציאור הגר"א שם סק"מ ובהוספות לחו"מ וציאור הגר"א שדפס סוף חלק שני בחו"מ הקשה ע"ז וחירץ באופן שאין מוסיפין שנה רק בשנת המצול לא שימשו המזלות ע"ש ועי' צמ"ר פרש"ל ל"ד שיש פלוגתא בזה אם שימשו המזלות בשנת המצול :

ולכאורה יש לתרץ מה שמקדימין מצמ"ד לפי שעמד החמה ליכושע וגם למשה כמ"ש צע"ז כ"ה ונראה שלא העמיד הי' ית' רק את גלגל היומי לפי שטעם עמידתם הוא עבור שלא תשקע החמה ולא ילטרכו ישראל לחלל שנת כמ"ש צפרד"א פ' ג"ז ועוד טעם אמרו שם לבלבל שעות היום מן המכשפים. ולכן לא הולך להעמיד רק גלגל היומי כחלוי צו השקיעת החמה. וגלגל השנתי של החמה וכן גלגל החדשי של הירח לא הולך להעמיד ולכן צמספר המולדות ראוי לחשוב ימים שעמדו אך יומי השבוע נחשבו כל זמן העמידה ליום אי' לכן צמספר המולדות נחוסף ערך שנים וחלי יום. ועי' דף כ"ה ששני מעל"ע עמדה ליכושע ומסתמא יום א' עמדה לפחות למשה ע"ש בגמ' ובזה החשבוניות כולם לדקו וח"ל לומר שאנו מוסיפים שנה אחת שהוא דוחק כמ"ש הגר"א ז"ל שם ועי' ציאור הגאון מלצ"ס ז"ל ציכושע יו"ד שלפי פירושו עולה ג"כ שמכלך השנתי לא הועמד וא"כ לריכין לחשוב הימים בהשבו המולדות וכנ"ל ועולה מכון וכנ"ל (ולשיטת התכונה החדשה ל"ל שכועמד רק גלגול הארץ והוא ג"כ כנ"ל) :

והנה על שיטת התכונה החדשה שהארץ מתגלגלת לענ"ד לא קשה מהכתוב ציכושע שמש בגצעון דום כי כמה תירולים יש על זה. הא' כי מלינו צכמה מקומות דרך הכתוב לדבר לפי אשר ידומה להעין כמו שאמר הכתוב צנהמיכ ד' טו לאת הכוכבים וידוע שהכוכבים ישנם צרקיע גם קודם אלא שצחושך נראה וידומה כאילו עכשו ילאו. וכן שקיעת החמה נקרא צא כמ"ש וילן שם כי צא השמש וצצוקר וזרח השמש כאילו צלילה היא צאה על מקומה וציום הולכת וידוע שגם צלילה היא הולכת שאנו מניחין אותה צערצ צמערצ ומלאנו אותה צצוקר צמזרח. וכן אמר הכתוב ערים גדולות וצלורות צשמים (פי' עקב) שגראה לעין שוגיע עד השמים ועוד דוגמות הרבה וכן כאן אמר שמש בגצעון כי לעין נראה כן. ועוד יש דרכים לתרץ והדברים ארוכים גם מה שמשמע לחז"ל צאיזה מקומות שיש להשמש מהלך יש לומר ע"ד כנ"ל. וגם יש לומר שהוא מה שכתבו האחרונים שהשמש מסצבת כל גופה על קוטר פ"א צכ"ה ימים וגם צכלל יש לה לדצריהם מהלך צמתינות גדול מאוד. ואם אמת הדבר כפי התכונה החדשה הדבר צרור לענ"ד כי זהו סוד העיבור מה שאמרו חז"ל שלא היו מגלין אותו וצזה מחורץ כמה קושיות מה טעם הסתירו כ"כ וגם מה הסתירו כלא התכונה הישנה היתה מפורסמת אז. וכמ"ש הראצ"ד צסדר הקבלה אחר ר"ע וז"ל וציימים אלו היה צצל למינות וא"כ למה הסתירו ולכנ"ל הכל מחורץ יפה אך אין רלוני לפרש יותר. ועי' כתובות (קיב ע"א ודף קיא ע"א) פירש"י שם ועי' צרכות (דף ז ע"א) צשעה שהחמה כו' :

בראש השנה דף כ ע"ב הוצא צחוס' כדין של מולד זקן שצאם הל המולד של ראש השנה אחר הלות היום אז דוחין ראש השנה ליום מחרתו וכן הוא צרמב"ם פ"ז מה' ק"ה כ"ז וצטור או"ח סי' תכ"ח. ולענ"ד נראה ליתן טעם נכון לזה: כי מצואר צר"ה (ככ ע"ב) וצרמב"ם סוף פ"ב מה' ק"ה שצעה שהיו מקדשים ע"פ הראיה אם ראו הירח סוף היום ויש עוד זמן לקדש החודש צו ציום מקדשים אז. מצואר שאפילו צסוף היום ורק

חשבון המולדות

כ"ב

ורק נודע שרגע אחת מן היום היה קודם המולד היו מקדשים החודש. ולפי' לדין שמקדשין ע"פ חשבון וחשבון המולד היה במקום רחוק שלכם א"כ היה ראוי לקדש החודש אפילו אם היה המולד רק רגע אחת בסוף היום היה ראוי לקדש החודש ולעשות ר"ה ביום ההוא. אמנם בחשבונות המולדות יש שני מיני חשבונות האחד חשבון האמלעי וחשבון שני ע"פ נכיון המינוט המצואר ברמז"ם פי"ד ופט"ו מה' קידוש החודש שנקרא מולד האמיתי וע"פ ברמז"ם פרק ט"ו מצואר יפ"ה. ומולדות של חשבון שלנו הוא של חשבון האמלעי. וא"כ היה ראוי לעשות עלה שיכיה ר"ה שלנו גם לפי חשבון המולד האמיתי וכחצ' בספר תכונת השמים סימן ס"ד דמולד חשרי לא יוכל להיות מולד האמיתי מאוחר ממולד האמלעי רק בכדי ששכ' שעות מאוחר ולכן כשהמולד של חשבון שלנו האמלעי קודם חלות היום אז בטוחים אנו שגם מולד של חשבון האמיתי הוא לפחות רגע אחת קודם סוף היום ועושי' ר"ה בו ביום ואם הוא בחלות היום אז דוחין ר"ה שמה המולד האמיתי מאוחר ששכ' שעות ויכיה המולד אחר סוף היום ולכן דוחין ר"ה כי לא נוכל לכתחילה לעשות ר"ה בו ביום מטעם חשבון מולד האמיתי. והוא טעם נכון ע' רמז"ם ה' קידוש החודש פרק שביעי כלכ' ז' יעו"ש הי"טב :

ואע"פ שלאחר כמה מאות שנים יתכן שיכיה החשבון שיוכל להתאחר מולד האמיתי של חשרי עוד מעט יותר (אם גרוב' השמש ישתנה ע"פ ברמז"ם פ' יג) מ"מ צמח' כזה יכו' עוד כנגדו מה שעצורו יש להקדים מעט מולד האמיתי שיכיה מולד הנכון מוקדם מעט (מה שקראו בעל תכונת השמים מולד נכון) מה שיחשב' ממנו שיש בכל חודש חלק אחד מעשרים של חלק אחד של תת"ף שהוא חלק אחד מן כ"ח חלקים ושם מאות בשעה שהמולד הוא מתקדים בכל חודש ע"ש מהלך המדוקדק של ברמז"ם פי"ד ופט"ו מצואר חלוח של בעל תכונת השמים בסוף ספרו ולפי' לא יוכל לעולם להיות מולד האמיתי של חשרי אחר סוף היום וכנ"ל ואין כאן מקום לבאר הכל. והדבר נכון :

בר"ב בגאון קדוש ה' ר' חיים וויטאל ז"ל תלמיד האד"מ ז"ל בספר שער הכוונת בענין ערב שבת (דף נ"ד) וז"ל אמר לי מורי ז"ל כו' שקיבל מחכם א' גדול שאמר לו שקבלה היתה בידו מרבותיו שכל מי שנקצר בע"ש אחר שעה ה' מן היום שאין לו חיובו הקצר לפי שכן שעה ה' מתחיל תוספות קדושת שבת כו' ואמר לי [לענין חיובו הקצר] כי זה סוד ה' יתירה של יום הששי לרמז כי צ"ה שעות מיום ששי תיכף סמך אליו ויכולו השמים והארץ ותיכף נחשב כאילו הוא יום שבת ומורי ז"ל הודה לדבריו וכסכים עליהם עכ"ל. ולריך ציאר איך יתכן לדרוש ויכולו השמים על שעה ה' בע"ש שהכי היו א"כ צריאות ברצה בע"ש :

ונראה לפרש והוא מכוון על פי התורה. כי כתב ברמז"ם ה' קידוש החודש סוף פרק י"א שירושלים נוטה מאמלע הישוב כנגד רוח מערב בכדי כ"ד מעלות עכ"ל ומאמלע הישוב עד סוף המזרח הוא תשעים מעלות כמצואר בהביאור לברמז"ם שם א"כ מירושלים עד סוף קל' הישוב המזרחי הוא מאה וארבעה עשר מעלות. וידוע שבמזרח מקדים עלות השמש ושקיעתה נומה שהוא צמערצ' וזמני היום צמזרה מוקדם ממה שהוא צמערצ' בכל מעלה ארבעה מינוט. (כי כן ההשזון כל הגלגל העובר כל הרקיע הוא ש"ס מעלות וסובבתו כ"ד שעות צמערצ' ע"כ עולה ארבעה מינוט לכל מעלה). וא"כ בסוף קל' המזרח שוקעת שם השמש בכל יום קודם ששוקעת צירושלים (שהוא מרחק מאה וארבעה עשר מעלות כנ"ל). שצעה שעות עם 36 מינוט. א"כ בזמן שצירושלים הוא שצעה שעות עם 36 מינוט קודם השקיעה אז הוא השקיעה בקל' המזרח. והנה אנחנו מתחילים לשמור שבת כל מקום לפי מה ששם הוא השקיעה א"כ גם הכחוב שאומר כי שבת ימים עשה ה' וכו' ואח"כ שבת וינפס. א"כ ע"כ גם צעת הצריאה כל מקום ששקעה השמש

בע"ש

חשבון המולדות

צע"ש לא היה עוד שום צריחה במקום הכואח א"כ צעת שצעה שעות עם 36 מינוט קודם השקיעה אז הוא השקיעה בקלח המזרח. והנה אנהנו מתחילים לשמור שבת כל מקום לפי מה ששם הוא השקיעה א"כ גם הכתוב שאומר כי שבת ימים עשה ה' וכו' ואח"כ שבת וינפש. א"כ ע"כ גם צעת הצריחה כל מקום ששקעה השמש צע"ש לא היה עוד שום צריחה במקום הכואח א"כ צעת שצעה שעות עם 36 מינוט קודם השקיעה צא"י שהוא ציום עש"ק שעה חמישית צירושלם אז התחיל לשבת בקלח המזרח ולא צרא ה' ית' שם שום צריחה עוד. ולפי"ז מדוקדק כרמז בקרא כי ציום הששי צעעה חמישית (עם 36 מינוט) אז ויכולו השמים במקום ה' היינו בקלח המזרח ועל זה מרמז הכתוב כי שם התחיל השבת במקום ה' ולכן גם צא"י התחיל אז קלת קדושה לפי שצמקום ה' צעולם הוא מקלת השבת לכו' ית'. והוא מצוה ומדוקדק:

בפיזמ ליום הכיפורים צמוקף מתחיל אלה אזכרה כו' וקרא לעשרה חכמים גדולים כו' יש טועים בהצנת דצרי הפיוט וסוצרים שאלו העשרה הם מה שכזכיר אח"כ צפיוט ר' חנינא בן תרדיון ור"ע וכו' אבל אין כוונתו כלל ותלו בהפייטן צוקי סריקי מה שלא עלתה על לבו כלל רק שהמה סיפורים נפרדים כי המעשה היה שהשר צחר עשרה חכמים שאין כולם גדולי ישראל רק נקראו כולם צתואר חכמים גדולים לצד והם לא כוזכרו צשמש מי היו. וצכס היו שנים שנקראו ג"כ צתואר גדולי ישראל ודנס יחד השמונה עם השנים צטענת אחי יוסף סה"כ עשרה והרגס כולם ע"פ הגורל. וסיפר מה שעשה צהס השר. ומפורש ושנים מהם. היינו מן העשרה שנים שהס נקראו צתואר גדולי ישראל (לפי שא' כ"ג וא' נשיא) ומפרש צחר היטב ושנים מהם הוליאו תחלה שהס גדולי ישראל ר' ישמעאל כ"ג ורשצ"ג נשיא ישראל להס הוליאו תחלה ואח"כ הרג גם השמונה הנשארים ועל השנים הפול הגורל וסיפר מה היה צהס. וצזה כלה כסיפור של השר ושל העשרה כנ"ל. ואח"כ מתחיל הפייטן לספר עוד מה שקרה ללדיקים אחרים פקידים נכרגו כו' וכל זה מעשים נפרדים מלמעלה שלא היו צזמן ה' ולא שייכים זה לזה וזה פשוט וצכור למי שמדייק בלשון הפייטן. ומה שהדפיסו. המדפיסים צהמחזור וכצו כחצו וכו' שלא היו צזמן אחד משמע שסוצר שמחצר הפייטן סוצר שהיה כולם כאחד הוא טעות בהצנת הפייטן. רק רשצ"ג ור"י עם עוד שמונה שלא נודע מי כמה היו מתחלה צזמן אחד. והנשארים שכזכיר אח"כ ר"ע ור' חנינא בן תרדיון והנשארים לא היו צזמן הכואח ומה שכחצו המקובלים שהעשרה הרוגי מלכות היו צחפא אחי יוסף כמה צוודאי לא היו צזמן אחד. ועי' צציהור הגר"א על הזכר ביכולות דפקודי דף רנד צאריכות גדול מי היו כו' רשצ"ג ורי ישמעאל היו נגד שמעון ולוי. זה לוי וזה שמו שמעון. ולכן נכרגו יחד ונפל הגורל על ר"ש. ששמעון היה ראשון צמכירתו ע"ש צאורך. ונגד ראובן שרלח לכליל הוא ר"א כגדול שנחפס למינות וניתן שמה צצור ונילל ע"ש. ויששכר נגד ראובן ע"ש עוד צאריכות:

ד"ה (דף כה ע"א) אין חידושה של לצנה פחות מן כ"ט יום ומחלה ושני שלישי שעה ועי' חלקים כו' פי' שהשעה נחלק לבתרי"ף חלקים. ועי' צציהור הגר"א ז"ל אחר ה' ר"ח נדפס צשמו טעם למה נחלק לבתרי"ף משום החלק ה' של תשל"ג שנוכל לחלקו ע"ש. אך הרמז"ס ה' ק"ה פ"ו כ"צ כחצו ולנוח חלקו השעה למנין זה לפי שמנין זה יש צו חלי ורביע כו' ולכאורה לריך ציהור למה לא כתב הרמז"ס את טעם הגר"א ז"ל ויש לומר ששני הטעמים נלרכו. והנה זמן זמן מולד עד מולד כ"ט יום י"צ שעה ותשל"ג חלקים כנ"ל לפי מה שמצוה צרמז"ס פי"צ צמחלק השמש ופי"ד צמחלק הירח עולה החשבון של"ל שחלק האחד מן תשל"ג הינו חלק שלס רק פחות חלק ה' מעשרים מן חלק שהוא צסכ"כ פחות חלק אחד מן כ"ד חלפים צעעה ע"ש. ולפי שהוא דצר מועט מאוד לכן לא כזכירו זאת וחשצו כאילו היו תשל"ג שלמים. צסחה. וכמ"ש הרמז"ס פי"ג ה"ט לענין

חשבון המולדות

שניות וז"ל. ואל תפנה אל השניות כי אלא חקור החלקים לצד ואם יבוי השניות קרוצ לשלשים (שהוא מחלה חלק) עשה אותם חלק א' והוסיפו על החלקים עכ"ל. ויש לומר שרמז ע"ז הרמז"ס בלשונו שם פ"ו ה"א בלשון זה החשבון שהושבין אותו בקירוב ויודעין שעת קיצונו שלא בדקדוק אלא במחלוקת האמלעי הוא הנקרה מולד עכ"ל. כפל הדברים בקירוב. שלא בדקדוק. ולפי שהסר חלק א' מן כ"ד בשעה. והנה אע"ג שהוא דבר מועט מאוד מ"מ במשך שנים רבות מתקבץ זה לכמה מינוטין מ"מ לא חששו לזה. כי זה בכלל אם דוחין ללורך אין קפידא כדמוכח מדהיית אד"ו וערבה. ובעת שהיו מקדשין ע"פ הראי"ה כי נדחה אז מחסרון ביאת עדים ולא הקפידה כתורה ע"ז כיון שהוא ללורך רק שלא להקדים. וכן כאן ניתן מסיני חשבון שוב שלא ולטרך לדקדק על חילוקים רחוקים כמו על חלק א' מכ"ד אלפים בשעה וכדומה ועוד נכתוב לקמן טעם ע"ז:

והנה יש לדקדק עוד יעויין ברמז"ס ה' ק"ב פ"ד ה"ב במהלך השמש בזמן עיקור של הרמז"ס וצפ"ד שם הלכה ד' ונחשוב לפ"ז מתי ב"י ראוי להיות אז הירח תחת השמש (מה שנקרא מולד) לפי חשבונו לפי התוכנה שם ואם נחשוב על אותו חודש ג"כ מתי ב"י זמן המולד לפי חשבון המקובל בידנו כתבו האחרונים שזמן עיקור של הרמז"ס עולה שעה עם י"ז מינוט קודם מולד של חשבון שלנו :

אמנם הדבר מתורץ יפה לפי הנ"ל ומדוקדק מאוד וזה לנו האות כי זמן מולד שלנו הוא הלכה למשה מסיני וכמוצן ג"כ ברמז"ס פ"ה ה"ב ע"ג. וכשנתן ב"י ית' את החורב לישראל הודיע ב"י ית' למשה זמן המולד שהי' אז באמת בתכלית בדקדוק מאוד ומסר בידו לחשוב מאז וכלאח מזמן ההוא כ"ט ימים י"ב שעות תשל"ג חלקים לכל חודש כסדר עד עולם. ומאז כן אגחנו חושבין וזהו זמן המולד אשר בידינו ומאז וכלאח לא חששו על החלק האחד מן כ"ד אלף בשעה שמוקדם כל חודש ונתקבץ עד זמן עיקר של הרמז"ס שעה וי"ז מינוט. והתבונן דבר נפלא מאוד כי אם נחשוב מזמן מתן תורה עד זמן העיקר של הרמז"ס ונחשוב השנים והעיוצורים כפי העולה ועלה מכון שעה עם י"ז מינוט הנ"ל וזה לנו האות כי החשבון מולדות שלנו מוחזק בידינו מן זמן מ"ט שמסר ב"י ית' למשה למסור לישראל :

והנה זמן מ"ת ב"י צ"י אלפים תמ"ח לאלף השלישי כמו שפירש"י ע"ז (ט ע"א). וזמן עיקר של הרמז"ס (כמ"ש פי"א ה"ב ט"ז ופ"ב ה"ב) ב"י שנת ב"י אלפים תתקל"ח ליליכה א"כ מזמן מ"ת עד עיקר של הרמז"ס צ"י אלפים ות"ל שנה וצ"ט שנה כשיעור מחזור קטן יש שצעה טיזורים צערך וצשנים הנ"ל קל"ח מחזורים של י"ט שנה (ושנה אחת) ועולה שנים מעוצרות השעה מאות עם שצעה עשר חשבו כל החדשים שעולה סה"כ כל השנים הנ"ל והם שלשים אלף ז' מאות ל"ז חדשים. והנה צ"ד אלף חדשים עולה שעה אחת וששת אלפים חדשים הוא רבע שעה ולחשבון הנ"ל עולה לכל חרבע מאות חדשים מינוט אחד הרי לתשל"ז חדשים שני מינוט עולה סה"כ שעה עם י"ז מינוט בדקדוק עלום והדבר מכון ומדוקדק לשיטת הרמז"ס עד להפליא :

ואין להקשות לפי הנ"ל למה כשהל ר"ה המולד מעט אחר הלוח היום למה לנו דוחין ר"ה. שכבר כתבתי לתרץ שכן ניתן החורב לוב לנו לחשוב תמיד ע"פ כ"ט וי"ב תשל"ג תמיד. וכמ"ש ברמז"ס פ"ה ה"ב ודבר זה הלכה למשה מסיני ב"י שזמן שאין שם סנהדרין קובעין ע"פ חשבון זה וכו' ואין לשאול טעם על הלמ"מ וא"ל טעם. ומ"מ יש ליתן טעם נכון שלא הודיענו מקודם שכשיעברו אחיה אלפים שנה יחשבו המולד שעה קודם וכדומה. כי כתבתי למעלה טעם שדוחין מולד זקן כדי שיבוי מיום ההוא מעט קודם המולד האמיתי וכמ"ש צעל תכונת השמים ס"ו ס"ד שמולד ר"ה לא יאחר האמיתי מן האמלעי יותר משעה שעות. וכתבתי שזה ישתנה במשך הזמן עד שיוכל להתאחר עוד מעט

חשבון המולדות

וע"ז תירלתי שחלק א' מכ"ד חלף בני"ל אשר זאת גורם להקדים זמן המולד זאת משלים א"כ לכן הולך נותן התורה להניח על השבון השל"ג צבוב כי לפעמים יולך להשלים ולכשוות החשבונות. ועוד יש צבוב תירולים :

וע"פ בני"ל מחורן יפכ למכ הולך הרמז"ם לטעם התחלקות. התחלקות השעה לתת"ף ולא הביא ת"י בגר"א ז"ל שלפי שיטת הרמז"ם עדוין יקשה שבי' אפשר להם לחלק באופן אחר כי גם חלק א' מכ"ד חלף יש דרך לכשוות אותו למדת החודש ולכן הולך לטעם אחר :

בענין זמן מנחה גדולה

ע"י צבובות בן אר"י על אר"ח ס"י פ"ט כתבתי צבוב האדמו"ר ברב זללה"כ שחלות היום האמיתי אינו תמיד זויגער 12 רק לפעמים מוקדם ולפעמים מאוחר ונ"מ לענין זמן מנחה גדולה שלריך לכמתין חלי שעה אחר חלות היום האמיתי דווקא שכוא זמן הרגע הממולע שבין זריחת החמה ובין שקיעת החמה שאז הוא חלות היום על פי דין לענין תפלת מנחה שלריך לכמתין חלי שעה אחריו כדמוכה ציומא (דף כה ע"ב) וע"ע פסחים (נה ע"א) ופירש"י שם שכוא לענין השמש ורגע בני"ל השמש באמלע דרום ממז' ואז השמש צבובה יותר מן יתר זמני היום. ויוכל כל אחד לדעת זאת אם יתבונן בלוחות זמן הזריחה וזמן השקיע וזמן הממולע שבניהם הוא חלות היום האמיתי ומי שאין לו זאת לריך להחמיר מספק עד ערך רבע שעה שיוכל להיות מאוחר לפעמים ודבר זה הוא שוב בכל המקומות. וצוית לריך להחמיר בחודש דעלעמזר יאנוואר פעבראל מערן. ובחודש יוני יולי יוכל להיות לפעמים מאוחר בכדי ששכ מיינוטין ולריך להחמיר ולהזכר צבוב מאוד. וטעם הדבר לפי שיש הפרש בין מהלך השמש האמיתי ובין האמלעי. ע"י צרמז"ם ה' קידוש החודש פ"ב ופ"ג. וה"זויגערס" שלנו הולכים תמיד שוב אחר במהלך האמלעי ועל פי דין זמן הזויגער אינו מעלה ואינו מוריד והוא צבוב צלי ספק :

כתב הגאון ר' אברהם בן הגר"א ז"ל בציאורו על הקדמת תיקוני הזכר (דף ה' ע"ב אות א') צבוב"ל והארץ היא מרובעת מארבע כנפות הארץ ע"ש. פי' שמדייק לשון הכתוב (ישעיהו יב) ונפולות יהודה יקצן מארבע כנפות הארץ. (וע"ע ציחזקאל ז' צ' ואיוב ל"ג ג' ול"ח יג) כנף הוא דוקא מרובע ולא עגול כידוע צדין כנפות הלילית שכעגול פטור ולריך דווקא רובע. וכ"כ צב' מאורות נתן לר' מאיר פאפרש ז"ל אות ע' אות ו' צבוב"ל וכן הארץ היא מרובעת מארבע כנפות הארץ עכ"ל ולכאורה הוא שלא כדרך התוכנים. אבל נראה שאין כאן שום מחלוקת והכל אמת כי מפורש בקרא צראשית ויקרה אלכים ליבשה ארץ ולמקוב כמים קרא ימים וא"כ רק כיבשה הוא הנקרא ארץ והוא מרובע פי' שעה כיבשה ובקלוותיך מקום גבול שבין כיבשה ובין המים הוא מרובע ממז' צלעות ובזוויות כמו שגראכ צמפת הארץ את קלוות כיבשה שנקרא ארץ. ובקרא מארבע כנפות הארץ כיבשה איירי ששם הם יושבים. ואפילו אם היא צת חמש או שש זוויות ג"כ הוא מרובע כידוע צדין הלילית שגם צגד צת חמש וצת שש ג"כ חייב צלילית ע"י צמנחות מ"ג צ' ע"ש ובזה ככל מודים ואין כאן מחלוקת כלל :

ביוצר לפרשת החודש.

דיבור המתהיל אבי כל חובה כו' קן מולדתו חל להקלות ציום רביעי בחלות ועד שלשים מרולות לא ניכר בחולות. יתבאר ע"פ מ"ש צילקוט צא (רמז קלא) שכמולד של ניסן ציליאת מלרים הו' אחר חלות היום ואמרו צילקוט שם (רמז קפח) שדיבר ה' עם משכ ציום ובראבו עם חשיכה וצבבת (דף עז ע"ב) אמרו שהי' ר"ה ויום ראשון של פסח ציום

חשבון המולדות

כ' בשנת א"כ ה' המולד ביום ד' אחר חלות היום ונראה למשה עם השיכה כנ"ל וקידוש למחר ביום ה' את החודש. וז"ש כאן קץ מולדתו כו' ביום רציעי בחלות פי' אחר חלות היום. ומצואר בילקוט שם שלאחרים היו בלתי אפשר להתרחות ביום שהמולד אחר חלות היום (פי' ר"כ דף כ ע"ב) ובלילה קרוב לזמן המולד הלכה תחת הקרקע (ששקעה כלבנה אז י"ב מינוט אחר כשקיעת החמה) וצוקר הוא עולה אחר זריחת השמש וביום אינה נראה מחמת אור השמש עד יום ה' עם השיכה שהוא שלשים שעות אחר המולד וז"ש עד שלשים מרולות כו' שלשים שעה אחר המולד לא ניכר בחולות אע"ג שלמשה הראהו ה' חזל לאחרים לא היה אפשר לכיכרה עד אחר שלשים שעות שאחר המולד וכנ"ל:

ואפשר לכוון שהמולד ה' אז יום ד' אחר חלות היום שמצואר בפירש"י ע"ז (דף ט ע"א) ד"ה הכי גרסינן שעד יל"מ ה' ז' אלפים תמ"ה שנה מצריחת עולם וכ"כ בילקוט זא (רמז קפט) ויש לפרש שעברו תמ"ה שנה שלמים ובשנת תמ"ט ילאו. והכו' זר"כ (דף ט ע"א) ס"ל וכ"כ ברמזים ה' שמיטה ויוכל פרק עשירי ה"ב ע"ש שאנחנו חושבים התמשה ימים של ששה ימי זרחית לשוק ומתחילין למנות מע"ש זרחית שבו נברא אדם לשנה שניה וא"כ חשבון רש"י צע"ז שם שהוא מיום שנברא אדכ"ר עולה לחשבוננו שנה מאוחרת וא"כ עולה יל"מ לחשבון שנות הצריחה שאנו מונין ז' אלפים ת"נ עולה מולד שלו יום ד' צורך כשייך ליום ה' ז' שעות של"ב חלקים וידוע שיש לפעמים שינוי במהלך המאורות בין האמלטי להאמיתי המצואר ברמזים ה' קידוש בחודש פי"ג ופט"ו ופפ"ז יתכן גם שיכ"י מוקדם מולד ניסן של זמן יל"מ צערב שצעה או שמונה שעות קודם האמלטי כנ"ל וכ"י אז המולד יום ד' בחלות היום וכ"כ מכ"ל:

ויש עוד דרך לכוון המולד לזמן כנ"ל גם אם נאמר שבשנת תר"ח ילאו ממלרים ופי"פ מ"ש כגכות בן אר"י על ראש השנה (דף ח) שמוכה מסדר עולם פי"ד דלר' יב"שע שנברא העולם בניסן הוא ה' ניסן שקודם זהר"ד לחשבון שלנו א"כ ה' לפי כנ"ל יוצאת מלרים למספר שנות הצריחה שלנו שנת תמ"ז ועולה מולד ניסן מכ"ל יום ד' י"א שעות קר"ה חלקים. וע"פ שינוי כנ"ל מן האמלטי להאמיתי יש לומר שהי' המולד האמיתי מאוחר שצעה שעות וכהי' המולד יום ד' אחר חלות היום וכנ"ל וכ"כ מכ"ל:

עירובין (דף נ"ז ע"א) לא ילאה חמה מעולם מקרן מזרחית לפנות כו' דברים אלה הם רק על אופק א"י או צבל חבל במדינות הלפוניות יש מקומות שיתכן כן. כשאנחנו אומרים קרן מזרחית לפנות הכוונה שחם נשער האופק צמרובע יכהי' מקום הצריחה נוטה ללפון עד שיכהי' כנגד הקרן ממש. והוא מקום המחלה של המרחק שיש בין נקודת אמלע מזרח לבין נקודת אמלע לפון. וידוע שאע"ג שבשמש נוטע צקיץ ללפון ובחורף לדרום מ"מ לא נמשך מעולם כ"כ ללפון או לדרום עד שיכהי' כנגד הקרן ממש באופק ארץ ישראל או צבל ולא יגיע יותר משליש מרחק כנ"ל וז"ש לא ילאה חמה מעולם מקרן מזרחית כו' היינו מקרן דייקא ובאופק א"י וכנ"ל:

